

SZAKDOLGOZAT

Deák István

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Gödöllő Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak

**VÁRMEGYÉK TENGELYÉN: VÁRPALOTA VÁROSÁNAK
FEJLESZTÉSI VIZSGÁLATA**

Belső konzulens: Gubacsi Franciska

Egyetemi tanársegéd

Belső konzulens

**Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék**

Készítette:

Deák István

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1.	BEVEZETÉS	3
2.	MAGYARORSZÁG TERÜLETI FEJLŐDÉSE AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN	5
2.1	A rendszerváltás hatása.....	5
2.2	A regionális egyenlőtlenségek fokozódása	6
2.3	EU csatlakozás hatása a területi fejlődésre	8
2.4	Európai Unió fejlesztési politikája 2014-2020 közötti program időszakra	12
2.5	Európai Unió fejlesztési politikája 2021-2027 közötti program időszakra	14
2.6	Területi tendenciák a hazai vármegyékben	16
2.7	Fókuszban Fejér és Veszprém vármegyék.....	17
2.7.1	Veszprém Vármegye	17
2.7.2	Fejér Vármegye	19
3	ANYAG ÉS MÓDSZERTAN	20
3.1	Kutatási kérdések, hipotézisek	20
3.2	Az adatok forrásai, módszertana	20
3.3	Várpalota város rövid ismertetése.....	21
4	EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK.....	23
4.1	Várpalota, Székesfehérvár és Veszprém városok összehasonlító vizsgálata	23
4.2	A Várpalota település helyzetelemzéséből levonható eredmények	36
4.3	Kérdőív felépítése, szakmai beszélgetések és a vizsgálatok eredményei	37
4.4	Szakmai beszélgetések	43
5	KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	45
5.1	Hipotézis vizsgálat (H_1 , H_2 , H_3)	45
5.2	Konklúziók	46
6	ÖSSZEFOGLALÁS	48
7	Irodalomjegyzék	50
8	Ábrajegyzék	54

Mellékletek	56
Kérdőív kérdései	56
Szakmai beszélgetés	62
Saját felvételek terepszemlék alkalmával.....	70
Nyilatkozatok	74

1. BEVEZETÉS

Várpalota a szülő városom, gyermekkoromat a városban töltöttem, azonban már tizenéves koromban a sport miatt heti több alkalommal, Veszprém és Várpalota között ingáztam. A gimnáziumi tanulmányaimat is a „Királynék városában” végeztem.

Gyermekeként láttam, számomra pillanatok alatt lezajlóan, hogyan ment tönkre szülővárosom, hogyan zártak be a bányák, hogyan kerültek a barátaim, az ismerőseim szülei a létminimum közelébe, hogyan vesztette el édesapám a munkahelyét az alumíniumkohó bezárása után.

Dolgozatom célkitűzése, ezért sem más, mint Várpalota, Székesfehérvár és Veszprém városok viszonyrendszerének választott mutatók alapján történő vizsgálata.

Az elmúlt évtizedek során Magyarország területi fejlődése számos irányból megközelíthető, ám mind gazdasági, mind társadalmi szempontból alapvető fontosságú változások formálták. A gazdasági rendszerváltás, a politikai átalakulások és az Európai Unióhoz való csatlakozás egyaránt meghatározó szerepet játszottak az ország területi struktúrájának és fejlettségének alakulásában.

Magyarország területfejlesztési politikájának céljai közé tartozik a régiók közötti gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése, a vidék fejlesztése és az urbanizáció támogatása. A dolgozatom részletesen elemzi a magyarországi területfejlődés főbb aspektusait, beleértve a regionális különbségek növekedését, az urbanizációs folyamatokat, és a vidékfejlesztési politikák hatásait.

Fontos szerepet kap az 1989–1990-es rendszerváltás utáni időszak, amikor az ország gazdasági és politikai rendszere radikálisan átalakult. Az új piacgazdasági környezetben gyors privatizáció, decentralizáció és külföldi tőkebeáramlás indult meg, ami eltérő fejlődési pályákat eredményezett az ország különböző régiói számára. E változások a térszerkezeti különbségek fokozódásához vezettek.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás 2004-ben újabb mérföldkő volt Magyarország területi fejlődésében. Az uniós kohéziós politikák és strukturális alapok jelentős támogatásokat biztosítottak a regionális különbségek mérséklésére, és a gazdasági versenyképesség javítására.

Az ország régiói számára lehetőség nyílt az infrastrukturális beruházásokra, a közlekedési hálózatok fejlesztésére, az ipari parkok létrehozására, valamint turisztikai és munkahelyteremtő projektek megvalósítására, amelyek hozzájárultak a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez, és az életminőség javításához.

A területfejlesztési politikák és programok elemzése rávilágítanak a vidék és a városok eltérő fejlődési útjaira, valamint arra, hogy milyen mértékben tudták a területfejlesztési törekvések és az uniós források mérsékelni a területi egyenlőtlenségeket.

2. MAGYARORSZÁG TERÜLETI FEJLŐDÉSE AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN

Magyarország területi fejlődése az elmúlt évtizedekben jelentős átalakulásokon ment keresztül, amelyeket a gazdasági, politikai és társadalmi változások egyaránt formáltak. A területi fejlődés főbb kérdései közé tartozik a regionális különbségek alakulása, az urbanizáció, a vidék fejlődése, valamint a területfejlesztési politikák, és azok hatásai.

A rendszerváltozás (1989–1990) után Magyarország gazdasági és politikai rendszere radikálisan átalakult, és ez nagyban befolyásolta a területi struktúrák fejlődését is. A rendszerváltás óta az ország számos területi és regionális fejlesztési stratégiát dolgozott ki annak érdekében, hogy csökkentse a régiók közötti egyenlőtlenségeket, támogassa a helyi gazdaságokat, és javítsa a lakosság életminőségét. Ezen áttekintés célja, hogy bemutassa Magyarország területi fejlődésének jelentőségét, annak főbb tendenciáit, és kihívásait.

2.1 A rendszerváltás hatása

A magyarországi gazdaságszerkezet kialakulását, befolyásolta a második világháború, később pedig az államszocialista időszak. A rendszerváltozás, amely 1989-ben kezdődött Magyarországon, mélyreható politikai, gazdasági és társadalmi változásokat hozott. Ezen átalakulások közvetlen hatással voltak az ország területi fejlődésére is.

A rendszerváltást követően Magyarországon gyors privatizáció, decentralizáció, és piaci reformok mentek végbe. Ezek alapvetően meghatározták az ország regionális fejlettségét.

A korábbi központi gazdaságirányítás lebontása, a nagy állami vállalatok megszűnése, valamint a külföldi tőke beáramlása jelentős regionális különbségeket eredményezett, ahogy ezt megfogalmazta Enyedi György a Regionális Folyamatok a Posztoszocialista Magyarországon című értékezésében, “egy adott térség fejlődését, gazdasági növekedését, lakói életminőségének javulását (vagy éppen hanyatlását és romlását) eredményezik. Ez a spontán fejlődés természetszerűleg és minden esetben, térben egyenlőtlen.” (Enyedi 1994, Szörényiné Kukorelli, 2010)

Itthon a 1990-es években három változás is végbement. A tervgazdálkodás helyett megkezdődött a piacgazdaság kialakulása, mely magával hozta a gazdaság szerkezeti és technológiai átalakulását, valamint globalizációs hatásokhoz való alkalmazkodás kényszerét is. (Enyedi 1994)

Ezekben az években, az ilyen egyoldalú gazdasági szerkezetben, ami a tervgazdálkodás hozadéka is volt, egy olyan központosított vállalati struktúra létezett, melyekből hiányzott az innováció, valamint a kis- és közép - magánvállalkozások, ahol a települési hálózatok centralizált formában voltak jelen, “rendkívül erős vállalatfüggőségről beszélhetünk, különösen akkor, ha a vállalatok informálisan egyben lakossági ellátók, közszolgáltatások és infrastruktúra biztosítói voltak.” (Lengyel, 2000; Lux, 2016)

A rendszerváltás után a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvénynek (Ötv.) hozadékaként a korábbi tanácsi rendszerhez képest 3 ezer települési önkormányzat alakult meg, amely széttagozódó közigazgatási struktúrát alakított ki. Az eddigi állami feladatok közül többet átadott, többek között a közvilágítást, az óvoda, és alapfokú oktatás működtetését, melyekhez biztosította a költségvetést, továbbá lehetőséget biztosított nekik a helyi adók kivetésére. (Szennay 2018)

A lokális gazdasági folyamatokat jelentősen befolyásolták a kormányzati fejlesztési célok, intézkedések, továbbá az Európai Unióba való csatlakozást megelőző Uniós források, valamint a társadalmi igények kielégítésére alakuló magánvállalkozások, valamint a belépést követően a kohéziós alapok. (Ványi et al., 2020)

A kohéziós politika a regionális politika olyan alrészlete, amely az Európai Unió területén lévő elmaradott régiók felzárkóztatását tűzte ki céljául, különös tekintettel azokra a vidéki területekre, ahol a gazdasági átalakulások (ipar) súlyos, és konstans természeti vagy demográfiai hátrányt okoztak. (Internet 1)

2.2 A regionális egyenlőtlenségek fokozódása

A rendszerváltás utáni időszakban jelentősen növekedtek a regionális különbségek Magyarországon. Budapest és a környező régiók gazdasági súlya megerősödött, míg az északkeleti és dél-alföldi régiók gazdasági teljesítménye elmaradt.

A nyugati országrész (különösen Győr-Moson-Sopron vármegye és Vas vármegye) sokkal gyorsabban fejlődött, mint az ország keleti részei. (Enyedi 2000)

Az infrastruktúra fejlesztésében és a beruházásokban mutatkozó különbségek tovább mélyítették az országon belüli egyenlőtlenségeket. (Lipták, 2014) Az urbanizáció folyamata a rendszerváltozást követően új lendületet vett. Budapest dominanciája a magyar városhálózatban tovább erősödött. A vidéki nagyvárosok (pl. Debrecen, Szeged, Győr) szintén fejlődni kezdtek, részben a decentralizációs törekvések, részben az európai uniós források miatt.

A közlekedési infrastruktúra fejlesztése (autópályák, vasútfejlesztések) nagyban hozzájárultak, ezen városok regionális szerepének növekedéséhez.

A vidék fejlődése azonban nem volt egyenletes. A mezőgazdaság visszaesése, a helyi ipar hanyatlása és a falusi népesség elöregedése számos vidéki térségben gazdasági stagnáláshoz, vagy akár visszaeséshez vezetett.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással azonban a vidékfejlesztési programok (pl. SAPARD, LEADER) új forrásokat biztosítottak a rurális térségek számára, ami részben kompenzálni tudta a mezőgazdaságban tapasztalt problémákat.

A tervgazdálkodásban kialakított szabályozott térszerkezet helyett, a rendszerváltást követő években végbement egy tulajdonosi szerkezetváltozás, valamint szintén egy erőteljes ágazati struktúraváltás.

A földrajzi elhelyezkedés, valamint az ország sugaras szerkezetű közúthálózata eredményezte a súlypontok áthelyeződését is, ebből következően bizonyos régiók lemaradását. 1970-es években jelent meg annak igénye, hogy a Közlekedés hosszú távú fejlesztés című programban az M1, M3, M5 és M7 utak irányába határozzák meg az elkészítendő pályák nyomvonalát. Az M1-es autópálya megépítése 1975-től indult, és 1977-re már el is érte -ugyan csak a bal pálya épült meg- Győrt, a jobb oldali pálya szakasz 1990-re került befejezésre. Az M3 építése 1983-ban leállt, ekkor az építkezés Gyöngyös határában járt, az M5 is felpályán érte el Kecskemétet 1989-re, az M7 pedig 1975-re ért Balatonaligáig.

A 90-es években az autópályák építésére szánt költségvetési források mértéke a 60-as évek azonos összegére esett vissza, a korábban kitűzött beruházások nem valósultak meg. 1991-ben az Országos Közúthálózat Távlati Fejlesztési Program kereteiben fogalmazódott meg, hogy a Budapest körüli közúthálózatot további gyűrűirányú útvonalakkal egészítsék ki, továbbá, hogy a vármegyeszékhelyek fele legalább rendelkezzen autópálya kapcsolattal.

Magyarország Budapest központú centralizált úthálózata, valamint a korábban leállított kelet-magyarországi autópálya építések miatt a kormányzati intézkedések, a forráselosztások a rendszerváltás után nehézkesen tudták ösztönözni a lemaradó térségek irányába célzottan külföldi, illetve belföldi befektetőket, melyre tekintettel a rendszerváltást követő másfél évtizedben jelentős változást nem hozott a magyar gazdaság térszerkezetén. A területi különbségek nem csökkentek. (Lengyel-Varga, 2018)

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 5. §-a pontja az alábbiak alapján határozza meg a területfejlesztés fogalmát, “az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, továbbá rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.”(Bede 2007, Finta, 2009)

A magyar kormány 1997-től biztosított a pályázati forrást az ipari parkok fejlesztésére, a lemaradó, illetve kevésbé fejlett régiók esetén, ezen források odaítélésekor nagyobb arányban részesültek, azonban a források jelentős hányadát az északi- és dél-,alföldi, valamint az észak-magyarországi ipari parkok fejlesztésére fordították.

A kapitalizmusba olyan tényezők is szerepet tudtak játszani a befektetési döntések földrajzi elhelyezkedésében, mint például a munkaerő állomány mennyisége és minősége, az infrastruktúra, határmenti települések együttműködése. A rendszerváltozás után sokkal gyakoribb volt, jelentős megnövekedett Észak-Dunántúl súlya, valamint a közép-magyarországi régió, 2005-től Közép-Dunántúl került az élre.

A települések térszerkezeti változásai a rendszerváltást követő 15 évben jelentősen felgyorsultak. A városokon belül elhelyezkedő korábbi ipari területek funkciói megváltoztak. A települések külterületeire elhelyezett ipari parkok megjelenésével, valamint a gazdasági szereplők változásának hatására a korábbi ipari övezetek kiüresedtek, körbe nőtte őket a város. A településfejlesztési koncepciók sarkalatos elemévé vált, a volt ipari területek új funkcióval való ellátása. (Kukely 2008, Enyedi 2000, Internet 2, Internet 3, Kengyel 1998, Kukely-Zábrádi 2004)

2.3 EU csatlakozás hatása a területi fejlődésre

“Az EU szintjén szükséges regionális politika mellett szóló legfontosabb érv, hogy a gazdasági integrációból származó jóléti nyereségek szétterítéséhez aktív eszközökre van szükség..., a kedvező változások nemcsak a megcélzott régióra gyakorolnak pozitív hatást, az előnyöket részben más régiók is élvezik.” (Kengyel 1998)

Az Európai Unió a magyar gazdaság elsődleges piaca. A csatlakozás előtt is már az ország, az EU különböző forrásaiból kis mértékben részesült, amelyeket előtte a költségvetésből kellett biztosítani.

Később bizonyos támogatási célokat már nem kellett az ország költségvetéséből biztosítani, azonban a területfejlesztésre szánt támogatások összege, érzékelhető módon növekedett (Kukely, 2008, Finta, 2015)

Az EU regionális politikája révén az ország jelentős támogatásokat kapott a kohéziós és strukturális alapokból, amelyek lehetőséget biztosítottak a hátrányos helyzetű régiók felzárkóztatására. A regionális operatív programok révén többek között infrastruktúra-fejlesztési, környezetvédelmi és munkahelyteremtő beruházások valósultak meg. (Becker et. al, 2018; Sternberg, 2010)

A Római Szerződés 158. Cikkelye szerint “Átfogó harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében a Közösség úgy alakítja és folytatja tevékenységét, hogy az a gazdasági és társadalmi kohézió erősítését eredményezze. A Közösség különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek - a vidéki térségeket is beleértve - lemaradásának csökkentésére törekszik. (Internet 7) “Az 1994-ben felállított Kohéziós Alap azon tagállamok környezetvédelemmel, valamint transzeurópai hálózatokkal kapcsolatos projektjeinek nyújt támogatást, amelyekben az egy főre jutó bruttó nemzeti jövedelem az uniós átlag 90%-ánál kevesebb. “(Internet 5) Az Unió politikájának egyik legfontosabb eleme a gazdasági és szociális kohézió, tehát a kohéziós politika regionális szintű, a statisztikai célú területi egységei a NUTS, mely szintjei a közigazgatás alszintjeire alapulnak. A szintek meghatározása a lakosságszám alapján történt.

A NUTS tércategóriák szintjei: NUTS 1: min. 3 millió, de legfeljebb 7 millió; NUTS 2: min 800.000, de legfeljebb 3 millió; NUTS 3: min. 150.000, de legfeljebb 800.000 lakosú, kistérségi (NUTS 4) települése szinten a helyi önkormányzatok (NUTS 5) besorolást kapták. Tekintettel arra, ha az egyes tagországoknak nem volt megfelelő nagyságú közigazgatási egysége, lehetősége volt, arra úgy, mint hazánknak is több egymással határos, meglévő közigazgatási egységet, gazdasági-, kulturális-, történelmi-, vagy földrajzi elhelyezkedését figyelembe véve összevonni, így alakultak ki a kistérségek és a régiók. (1. ábra Bede 2007)

1. ábra Magyarország régiói,
(Forrás: Bede 2007)

A kohéziós politika céljainak eléréséhez, a területfejlesztési célok megvalósítását a szolgáló fejezeti kezelésű előirányzatok pályázati rendszerben történő felhasználása összehangolásának rendjéről szóló 24/2003. (III. 4.) kormányrendelet biztosította. (Bede 2007, Internet 6)

Magyarország 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozása fordulópontot jelentett a területi fejlődés szempontjából. Az uniós strukturális alapok és a kohéziós politika révén jelentős források váltak elérhetővé a regionális fejlesztések számára. Az operatív programok keretében számos infrastrukturális beruházás, közlekedési fejlesztés és gazdaságfejlesztési projekt valósult meg.

A csatlakozás után a magyar kormánynak is kötelező volt 2004-2006 közötti időszakra egy hároméves terv kialakítására (az eredeti program 2000-2006 közötti időszakra vonatkozott), azonban ezt a tervet az EU nem fogadta el, helyette a Regionális Operatív Program indult el Magyarországon. Itthon a kialakult támogatási rendszeren belül a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap tartoztak ebbe a kategóriába. (Nagy-Káposzta, 2010) Már a hároméves terv benyújtásakor és annak sikertelensége után látszott, hogy az államigazgatás nem volt felkészülve az Unió által támasztott követelményekre. (Lóránd, 2009, Finta, 2022)

A 2007-2013 közötti program időszakot, befolyásolta többen között a 2004-ben frissen csatlakozott országok gazdasági problémái, és azoknak mértéke. A közös agrárpolitika reformjának hozadéka volt, hogy az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapot 2007. január elsejétől az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap váltotta fel. (Nagy-Káposzta, 2010) Erősödött a szándék a stratégiai megközelítés igényére, amely komoly nyomást helyezett az újonnan csatlakozott tagállamokra. Ez állami szintű stratégia és operatív programok kidolgozásához vezetett.

A tagállamok feladata lett az európai irányelvek, közösségi prioritások nemzeti szintre való lebontása, azok sajátosságainak megőrzése mellett.

A 2010-2020 közötti program időszak kezdete előtt a pénzügyi keret elfogadása két évet vett igénybe. Állami támogatások szabályozására és ellenőrzésére vonatkozó szabályrendszert alakítottak ki az egységes belső piac zavartalan működésének biztosítására. (Hajdú et al., 2016)

A fenti alapokból érkező forrásokat nemzeti szintre való becsatornázására 2004-2006 között a Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT), 2007-2013 között az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) volt hivatott, mely programok adták a magyar fejlesztéspolitika kereteit.

Az NFT keretében az adott időszakban 3 milliárd euró állt rendelkezésre, melynek célja a regionális fejlődés elősegítése, a terv 5 operatív programból állt. Ezek voltak a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (GVOP), a Humán erőforrás-fejlesztés Operatív Program (HEFOP), a Környezetvédelmi és Infrastruktúra Operatív Program (KIOP), az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP), és a Regionális Fejlesztési Operatív Program (ROP). (2. ábra, Bede 2007)

2. ábra: Az Európai Unió támogatási forrásai 2007-2013,

(Forrás: Bede 2007)

Az ÚMFT volt hivatott a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtésére, melyet hat szakterületre osztottak fel. Ezek a következők voltak: gazdaságfejlesztés, közlekedésfejlesztés, a társadalom megújulása, környezeti és energetikai fejlesztés, területfejlesztés, államreform. Az elemei az alábbiak pedig: a Gazdaságfejlesztés OP (GOP), a Közlekedés OP (KÖZOP), a Társadalmi megújulás OP (TÁMOP), a Társadalmi infrastruktúra OP (TIOP), és a Környezet és energia OP (KEOP), az Államreform OP (ÁROP), az Elektronikus közigazgatás OP (EKOP), továbbá a Végrehajtás OP (VOP), a Regionális OP-ok, a Nyugat-dunántúli OP, a Dél-alföldi OP, az Észak-alföldi OP, a Közép-magyarországi OP, valamint az Észak-magyarországi OP, a Közép-dunántúli OP, és végül a Dél-dunántúli OP.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv támogatási kerete 22,4 milliárd euró volt, amelyhez további hazai forrást is rendeltek, valamint magántőke alapok is biztosítottak pénzeszköz többletet. (Nagy 2010)

2.4 Európai Unió fejlesztési politikája 2014-2020 közötti program időszakra

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 174. cikke -gazdasági, társadalmi és területi kohézió, az alábbiak szerint “átfogó harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében az Unió úgy alakítja és folytatja tevékenységét, hogy az a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítését eredményezze” (Internet 10), alapozta meg a programidőszak jogi kereteit. Az Európai Unió a 2014-2020-as időszakra 454 milliárd eurós alapot biztosított az európai strukturális és beruházási alapokra. Az alapok prioritásai a munkahelyteremtés, valamint az a közös európai gazdaság újbóli fenntartható növekedési pályára történő állítása voltak. A 2014-2020-as időszakban nagyobb hangsúlyt fektettek a partnerségi elvekre, a közigazgatási szervek, a gazdasági és szociális partnerek, a civil társadalmi képviselő szervezetek közötti szoros együttműködésére, a programok előkészítésében és végrehajtásában.

Az alapok céljai közé tartozott többek között, hogy közel 2 millió vállalkozást támogasson abban, hogy növelni tudja a versenyképességét, termékeket fejlesszen, valamint új piacokat találjon, melyekkel új munkahelyet hozzon létre. A tagállamoknak segítséget nyújtott abban, hogy infrastrukturális-beruházások révén javuljon a lakosság életminősége, valamint a vállalkozási környezet versenyképessége.

Az alapok részét képezték az európai beruházási tervnek, valamint több ponton kiegészítették az Európai Stratégiai Beruházási alapot, a köz- és magánberuházások mozgósításával, a strukturális alapok támogatásával és a forráshoz való jutással.

Az alapok támogatási fókusza a kevésbé fejlett tagállamokra esett, tekintettel arra, hogy ezen tagállamok képesek legyenek felzárkózni a többi tagállam szintjére. Ezem beruházások célfeladatai voltak többek között a jó minőségű szélessávú internet, információs és kommunikációs technológiai szolgáltatások, valamint a jobb vízellátáshoz juttatás biztosítása. Továbbá, az alapok fontos feladata volt, hogy az európai polgárok munkaerő képességeinek és alkalmazkodóképességeinek fejlesztéseire vonatkozó (át)képzésre, esetleg vállalkozás indítására biztosítson forrásokat.

A kohéziós alap ezen időszakban az alábbi tematikus pontokban jelölt meg támogatási témaköreinek: a munkaerőpiachoz, valamint az oktatáshoz és képzési rendszerekhez való jobb hozzáférés, és ezek fejlesztése; a kutatás-fejlesztés és innováció (K+F+I); a fenntartható energia beruházások; az egészségügyi ágazat; a finanszírozáshoz juttatás; a vállalkozási környezet és az adminisztratív kapacitás. (Internet 9)

Magyarországra vonatkozóan az Európai Bizottság által elfogadott operatív programok: az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív program (EFOP), a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), az Integrált Közlekedés- Fejlesztési Operatív Program (IKOP), a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP), a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP), a Terület és településfejlesztési Operatív Program (TOP), a Versenyképes Közép-Magyarországi Operatív Program (VEKOP), a Vidékfejlesztési Program (VP), a Közigazgatás-És Köszolgáltatás- Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) és a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP). (Hajdú et al., 2017)

A 2014–2020 közötti program időszakban Magyarország 7 operatív programot hajtott végre, az EU kohéziós politikájának részeként. Négy programot az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Európai Szociális Alap (ESZA) finanszírozta. Két program támogatását az ERFA és a Kohéziós Alap biztosította. Egy program finanszírozásában mindhárom alap részt vesz. Az időszakban Magyarország részére 21,9 milliárd euró volt tervezve a kohéziós politika pénzalapjaiból: 15 milliárd euró a kevésbé fejlett régióknak (Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Dél-Alföld), 463,7 millió euró a fejlettebb régióknak (Közép-Magyarország), 6 milliárd euró a Kohéziós Alap keretében, 361,8 millió euró az Európai Területi Együttműködés, 49,8 millió euró a Fiatalok foglalkoztatási kezdeményezésére.

Az európai területi együttműködés (ETE) a kohéziós politika önálló célkitűzése maradt. Az európai területi együttműködési programok három kategóriába sorolták határokon átívelő együttműködés, amely a közös határ két oldalán található régiók és helyi hatóságok közreműködésével megvalósuló projektek finanszírozta, ilyenek voltak például az infrastruktúra határokon átívelő használatának fellendítésére törekvő projektek. A transznacionális együttműködés, ami olyan projektek finanszírozását tűzte ki, amelyek tagállami, regionális és helyi hatóságok közreműködésével valósulnak meg egy nagyobb kiterjedésű földrajzi területen, és Régiók közötti együttműködési programok pedig, azok voltak, amik az innovációval, energiahatékonysággal, városfejlesztéssel és egyéb területekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok egymással való megosztásának elősegítésére szolgált.

A helyi közösségi részvételen alapuló helyi fejlesztési kezdeményezések (Community-led local development - CLLD) megvalósíthatók voltak határ menti programok keretében, az Integrált Területi Beruházásokra (Integrated Territorial Investment - ITI) volt lehetőség, amennyiben az együttműködési program részét képezte.

Magyarország részvételével az időszakban az alább megvalósuló programok tervezése kezdődött meg. A határon átnyúló együttműködések: Magyarország és Szlovákia között, Magyarország és Románia között, Magyarország és Horvátország között megvalósuló határon átnyúló együttműködések, valamint Magyarország és Szerbia között megvalósuló IPA határon átnyúló együttműködés. Továbbá a Magyarország, Szlovákia, Románia és Ukrajna között megvalósuló ENI határon átnyúló együttműködés és Ausztria és Magyarország között, Szlovénia és Magyarország között megvalósuló határon átnyúló együttműködés.

A Transznacionális együttműködésekre vonatkozóan a Duna transznacionális program és a Közép-Európa transznacionális program, valamint az interregionális együttműködések esetében az INTERREG VC interregionális, az ESPON és az URBACT programok voltak. (Internet 13)

2.5 Európai Unió fejlesztési politikája 2021-2027 közötti program időszakra

Az Európai Unió 1988 óta működik többéves pénzügyi keretnek (MFF) nevezett hosszú távú költségvetés alapján, az MFF mindig egy hét éves időszakot jelöl, melyben meghatározásra kerül az Unió éves kiadásainak plafonja, ezek a kötelezettségvállalások teljes összege egy évre, a kifizetések teljes összege egy adott évben, és a kötelezettségek és kifizetések az uniós kiadások minden egyes területen. A EU a 2021-2027 es időszakra az MFF vonatkozásában 1268 milliárd euró keretösszeget határozott meg. A költségvetés az időszakra a következő fő kiadási területeket öleli fel: az egységes piac, innováció és digitális gazdaság: 149,2 milliárd EUR, a kohézió, reziliencia és értékek: 426,3 milliárd EUR, a természeti erőforrások és környezetvédelem: 401 milliárd EUR, a migrációkezelés és határigazgatás: 28,2 milliárd EUR, a biztonság és védelem: 16,4 milliárd EUR, a szomszédság és a világ: 113,7 milliárd EUR, az európai közigazgatás: 82,5 milliárd EUR (Internet 15)

A Covid19-válság után az EU egy minden eddiginél nagyobb szabású helyreállítási tervet dolgozott ki („Next Generation EU” NGEU)), azzal a céllal, hogy újraindítsa az európai gazdaságot, valamint támogassa a zöld és a digitális átállást. Az Unió a 7 éves több éves pénzügyi keret mellett (MFF) az NGEU-ra 750 milliárd eurót összesen 2018 milliárd eurót irányzott elő.

A keretösszeg közel 30%-át az éghajlatváltozással összefüggő programok finanszírozására fordítja, míg a fennmaradó részt az uniós munkavállalókra, vállalkozásokra, és a tagállamok támogatására.

Az NGEU forrásai hét programot ölelnek fel, amelyek két fajta finanszírozási formában biztosítanak. Az első kölcsönök (360 milliárd EUR) formájában és a vissza nem térítendő támogatások (390 milliárd EUR) formájában kerülnek majd kifizetésre. A programok a következők: Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz: 672,5 milliárd euró, REACT-EU: 47,5 milliárd euró, Horizont Európa: 5 milliárd euró, InvestEU program: 5,6 milliárd euró, Vidékfejlesztés: 7,5 milliárd euró, az Igazságos Átmenet Alap: 10 milliárd euró, valamint a RescEU program: 1,9 milliárd euró. (Internet 14)

A Kohéziós Alap a 2021-2027-es időszakban a környezeti beruházásokhoz, beleértve a fenntartható fejlődéssel és az energiával összefüggő olyan területeket (energiahatékonyság, megújuló energiák), amelyek környezeti előnyökkel járnak, a közlekedési infrastruktúrához tartozó transzeurópai hálózatokhoz (TEN-T), ilyenek például a közúti, tengeri és légi közlekedés irányítása, tiszta városi közlekedés és tömegközlekedés, és a technikai segítségnyújtáshoz tartozóan különített el forrásokat. A programozási időszakban Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Görögország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Portugália, Románia, Szlovákia és Szlovénia jogosult az alapból történő finanszírozásra. Az időszakban (2018-as árakon) 42.6 milliárd eurót különít el a Kohéziós Alap számára, valamint meghatározta azokat a területeket is, amelyek nem támogathatóak az alap forrásaiból ezek voltak az atomerőművel leszerelése, vagy építése, valamint bizonyos hulladékok kezelése,

és közlekedéshez például a hulladéklerakókkal kapcsolatos projektek. Magyarország tekintetében 3,015 milliárd euró keretet állapítottak meg, míg Lengyelország vonatkozásában 10,750 milliárd, Csehország 7,389 milliárd, Románia esetében pedig 4,094 milliárd euró lett előirányozva. (Internet 12)

Magyarország a 2021-27-es költségvetésből mintegy 43 milliárd euró támogatásra már biztosan számíthat, ebből 13,6 milliárd euró a regionális fejlesztésekre fordítható, 5,5 milliárd euró a foglalkoztatási és oktatási lehetőségek fejlesztésére, 3,4 milliárd euró pedig a transzeurópai közlekedési hálózatok fejlesztésére, illetve az energetikához kapcsolódó környezetvédelmi beruházásokra áll rendelkezésre. Több, mint 12 milliárd euró érkezik mezőgazdasági támogatásokra és vidékfejlesztésre.

Ezen felül a kohéziós politikai eszközöknek a COVID-19 járvány hatásainak enyhítésére elfogadott többlet támogatásából (ReactEU) Magyarország mintegy 1 milliárd euróra jogosult, illetve a Helyreállítási és Reziliencia építési eszközből (RRF) mintegy 7 milliárd euró vissza nem térítendő támogatásra. Mindezekon felül magyar szervezetek további több milliárd euró támogatáshoz juthatnak, ha sikerrel pályáznak az EU által közvetlenül irányított alapok, például a kutatási és innovációs támogatásokat folyósító Horizon Europe pályázatain. (Internet 16)

2.6 Területi tendenciák a hazai vármegyékben

Magyarország gazdasági pólusainak kialakulása a szocialista tervgazdálkodásnak köszönhetően alakult ki. A legfontosabb ipari központok az első Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében Miskolc környékén jelentős acél- és gépipari üzemek létesültek. A második Komárom-Esztergom vármegye, ahol bányászati és vegyipari központok voltak, jelentősebb település Tatabánya. A harmadik pólus 1950-es évektől Dunaújváros (a magyar acélgyártás központja volt) és környéke, ahol vegyipari létesítmények és bányák működtek.

A rendszerváltás után a regionális különbségek egyre markánsabban jelentek meg. A változás után bekövetkezett tulajdonosi szerkezetváltás nem eredményezte automatikusan Magyarország gazdasági szerkezetváltozását, azonban a korszerűtlen, piaci versenyhez kevésbé alkalmazkodó, többségében a keleti piacra termelő bányászatot, kohászatot, textilipart már mélyülő válság sújtotta, a piacvesztés csökkentette a beruházásokat, különösképp az Északkeleti országrészben, ahol gyárak üzemek bezárását eredményezte. (Rechnitzer, 2019; Süli-Zakar 2003)

A nyugati országrész, elsősorban az 1990-es évek végétől Győr-Moson-Sopron vármegye sokkal gyorsabban fejlődött, mint az ország keleti részei, többek között azért, mert az Audi gyár megnyitása után a magyar ipari termelés és autógyártás egyik legfontosabb központja lett. Ennek oka részben a nyugati határ közelsége és a külföldi befektetések nagyobb aránya, valamint a munkanélküliség alacsonyabb szintje volt. A keleti megyék, különösen Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg sokkal nehezebben tudtak bekapcsolódni az új gazdasági folyamatokba.

A vidéki térségek és a főváros fejlődési dinamikája közötti különbségek növekedtek. Az Európai Unióhoz való csatlakozás 2004-ben azonban új lendületet adott a területfejlesztésnek, mivel lehetőség nyílt uniós források bevonására.

Az uniós strukturális alapok, mint az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és a Kohéziós Alap, kiemelt szerepet kaptak a regionális fejlesztések finanszírozásában, amelyek célja a gazdasági különbségek mérséklése, a versenyképesség növelése, valamint a fenntartható fejlődés támogatása volt (Rechnitzer, 1998; Tóth, 2018.).

Az uniós kohéziós alapokból származó források lehetővé tették, hogy Magyarország célzott fejlesztési projekteket indítson, különösen a fejletlenebb régiókban. A Nemzeti Fejlesztési Terv (2004–2006) és a Középtávú Fejlesztési Stratégia (2007–2013) fontos eszközök voltak a területi egyenlőtlenségek csökkentésében. Kijelenthető tehát, hogy a rendszerváltozás után a gazdasági pólusok megváltoztak, és északnyugati, délkeleti irányba helyeződtek át, ezt az irányt erősítette, hogy 2012-ben Kecskeméten megnyitotta kapuit a Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.

2.7 Fókuszban Fejér és Veszprém vármegyék

A rendszerváltás utáni területi fejlődés jelentős előre lépéseket hozott Veszprém és Fejér vármegyék számára. Veszprémben a turizmus további fejlesztése és a környezetvédelmi fenntarthatóság kérdései meghatározó szerepet játszanak., míg Fejér vármegyében az ipari modernizáció és az innovációs iparágak fejlesztése lehet a növekedés kulcsa (Baráth et al.2001, Enyedi 1996, Rechnitzer 2007).

2.7.1 Veszprém Vármegye

Veszprém városa a Dunántúl három megyeszékhelyének egyik, Veszprém vármegye központja. A vármegyét a 8. számú főút K - Nyugat irányban szeli át. Lakosságának több mint 60%-a városban él, továbbá jellemzően aprófalvas a vármegye településhálózata. Termőterület tekintetében gyenge, azonban erdősült területek száma meghaladja az országos átlagot. A felsőoktatási intézményei közül a legerősebb a Pannon Egyetem (Egyetem). A rendszerváltás után “a nehézipar helyét a feldolgozóipar vette át, versenyképes a jármű- és gépípar, de a vegyipar is korszerűsödött. Kereskedelme, logisztikai, turisztikai szolgáltatásai folyamatosan fejlődnek.” (OTK 2013) Veszprém település a déli Bakony lábánál helyezkedik el. A várostól délkeleti irányban található Balatonfüzfő település, ahol az 1930 évektől működő vegyipari üzemek találhatók, mai nevén Nitrokémia Zrt.

A megyeszékhelytől keletre található Várpalota városa, ahol a 90-es évekig a szénbányászat, a 2000 évekig az alumínium üzem és az erőmű működött.

Veszprémtől nyugatra található Ajka városa, mely az ottani települési háló központja volt, tekintettel a timföld gyárra, valamint az üveggyárra. A gazdasági, - társadalmi,- infrastrukturális hálózat mind az ipari termelés kiszolgálására jöttek létre a tervgazdálkodási időszakban, azonban a rendszerváltás után történt gazdasági struktúra átalakításának lettek kárvallottjai, mint oly sok más régebbi ipari terület. Az 1990-es években elindult helyi és regionális fejlesztési programok célja elsősorban az ipari szerkezetváltás támogatása volt.

A Balaton közelsége miatt a turizmus fejlesztése is kiemelt szerepet kapott, különösen az infrastruktúra, mint a szállodák és vendéglátóhelyek fejlesztésében. Veszprém vármegye gazdasági szerkezete jelentős átalakuláson ment keresztül a rendszerváltást követően.

A korábban domináns bányászat és nehézipar szerepe fokozatosan csökkent, és egyre inkább a turizmus és a szolgáltatások váltak a megye gazdasági életének fő motorjaivá. A Balaton-felvidék turisztikai vonzereje különösen meghatározóvá vált, ami a vármegye gazdasági stratégiáját is meghatározta (Lux, 2003). Az infrastruktúra-fejlesztések, különösen a közlekedési hálózat korszerűsítése, javította a megye elérhetőségét és elősegítette a turisztikai iparág növekedését. Az M7-es autópálya 1975-ös befejezésével Budapestről könnyen megközelíthetővé vált a Balaton. Az Országgyűlés 2000. október 17-én elfogadta a CXII. számú törvényt a Balaton kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervéről és a balatoni területrendezési szabályzat megállapításáról, két év múlva a magyar kormány határozatot hozott a Balaton kiemelt üdülőkörzet hosszú távú területfejlesztési koncepciójáról. Veszprém városa az egyetemének, valamint a Balaton közelségének köszönhetően gyorsan alkalmazkodni tudott a megváltozott körülményekhez és a foglalkoztatási szerkezetében nagyobb szerepet kapott a szolgáltatások, a tercier szektorok különböző ágai. A város megtudta őrizni Dunántúlon a pozícióját, melynek köszönhetően az Országos területfejlesztési koncepció alközpontjaként jelölte ki a közép-dunántúli térségben. (Kőszegfalvi 2010, OTK 2013)

Veszprém vármegye az ország központi régiójának periferiáján helyezkedik el, és fejlődését több tényező is befolyásolta. A megye kiemelkedő adottságai közé tartozik a Balaton közelsége, ami az idegenforgalom egyik fő vonzereje, valamint a bakonyi térség ipari hagyományai. Az utóbbi évtizedekben a megye területfejlesztési politikái a turizmusra, a kulturális örökség megőrzésére és az ipar fejlesztésére összpontosítottak. A "Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa" projekt jelentős fejlesztési lehetőségeket teremtett a térség számára, amelynek keretében a kulturális turizmus fellendítésére és a város modernizálására irányuló beruházások valósultak meg (Nagy 2021). Emellett a megye ipari parkjainak fejlesztése és az innovációs központok létrehozása is hozzájárult a versenyképesség növeléséhez.

2.7.2 Fejér Vármegye

Kis település számú, a Mezőföld és a Dunántúli-középhegység határán terül el A magyarországi vidék gazdasági szerkezetében hatalmas változás ment végbe, különösen az iparban, ezen belül a gépiparban. Észak-Dunántúlon magas számú ipari beruházás valósult meg a rendszerváltást követő 15 évben, Győr és Fejér vármegye, különösen Székesfehérvár, a rendszerváltás után az egyik legfontosabb ipari központtá vált Magyarországon. Az 1990-es években számos infrastrukturális beruházás, mint például az autópályák kiépítése, hozzájárult a megye ipari fejlődéséhez. Az autóiipari beruházások és a külföldi tőke jelenléte stabil gazdasági növekedést biztosított a térség számára. A külföldi vállalatok által létrehozott ipari parkok és logisztikai központok meghatározó szerepet játszottak a vármegye gazdasági szerkezetének alakulásában (Tóth és Tímár, 2005). Az infrastruktúra fejlesztése, különösen az M7-es autópálya és a vasúti hálózat modernizálása elősegítette a régió versenyképességének növelését. Számos nemzetközi vállalatnak ad székhelyet, telephelyet, az autópálya, valamint több főbb közlekedési útvonal szeli keresztül a vármegyét, jellemzően a feldolgozóipar tekintetében vannak jelen nagy számban dolgozókat foglalkoztató vállalkozások, ezek cégek felé a hazai kkv-k kevésbé vannak becsatornázva, különösen a vármegye déli részén. (Kukely-Zábrádi 2004)

A dolgozatom korábbi részében már említettem bizonyos ipari területek esetében a gyárbezárások miatt egyes települési szerkezeti részek funkciójukat veszítették. (Kovács, 2022) A korábbi ipari tevékenységek következményei a talajszennyezés, a tulajdonviszonyok rendezetlensége, a kármentesítés magas költségei miatt a befektetők nem kezdték meg a beruházásokat, és így nem is rehabilitálódhatott az adott városrész. (OTK 2013) Az elmúlt évtizedekben Fejér vármegye fejlődését nagyban támogatták a különféle fejlesztési programok. Az "Ipar 4.0" program keretében megvalósult ipari fejlesztések, mint például az autóiipar és az elektronikai ipar terjeszkedése, jelentős beruházásokat vonzottak a térségbe. Az uniós és állami támogatások révén fejlesztették az infrastruktúrát, különösen a közlekedést és a logisztikai hálózatokat (Kovács, 2020)

3 ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

3.1 Kutatási kérdések, hipotézisek

Várpalota városa Veszprém és Fejér vármegye székhelyei között félúton található egyetlen város rangú település. A kérdések között szerepelt, hogy Veszprém és Székesfehérvár városa milyen hatással van Várpalota településre, hogyan értékelné Várpalota és Székesfehérvár városok kapcsolatát. Szakdolgozatomban arra kerestem a választ, hogy a nemek és iskolai végzettség szerinti különbségek alapján a településen lakók életére (oktatás, munkahely, lakhatás), milyen hatást gyakorol a két vármegye centrum.

Hipotézis 1: A várpalotai lakóingatlanok m^2 áraira negatív hatással van, a Székesfehérvár és Veszprém vármegye centrum közelsége.

Hipotézis 2: Az idősebb, 46-60 éves korcsoportba tartozó válaszadók jobban meg vannak elégedve Várpalota jelenlegi helyzetével, mint a fiatalabb 18-35 év közöttiek.

Hipotézis 3: A munkahely fejlesztésekkel azonos arányban szükséges Várpalotán a szálláshelyek számának növelése is.

3.2 Az adatok forrásai, módszertana

2023 október és 2024 szeptembere között 12 alkalommal voltam Várpalotán. Ezen alkalmakor találkoztam, folytattam szakmai beszélgetést Várpalota város önkormányzati hivatalának pénzügyi vezetőjével Pecánkáné Szőke Judittal. Ellátogattam az Inotai ipari parkba (ipari park), valamint a Thury várba, beszélgettem a helyi lakosokkal és az ipari parkban működő vállalkozások vezetőivel. (lásd melléklet)

Kutatásomhoz az elsődleges adatokat 2024. szeptember 3-21 között kvantitatív módszerrel, a közösségi média segítségével, a Google Forms-ban létrehozott online kérdőív formájában gyűjtöttem. Összesen 188-an töltötték ki a kérdőívet, a kérdéssor melléklet részét képezi.

A kutatásom másodlagos adatai az Országos Területi és Információs Rendszer, valamint a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisaiból származnak. Az adatokat Excel statisztikai, vizuális szoftveren elemeztem és ábrázoltam.

Azért használtam kvantitatív módszerrel készített kérdőívet, hogy nagyobb mennyiségű adatot tudjak összegyűjteni és statisztikai elemzéseket végezni, mivel ez a módszer zárt kérdésekből és adott válaszokból áll, ami lehetőséget biztosít arra, hogy az eredmények mérhetők és könnyen összehasonlíthatók legyenek.

A közösségi média platformon közzétett kérdőív lehetőséget biztosított arra, hogy nagyobb, akár reprezentatív mintát gyűjtsék, lehetőséget biztosítva arra, hogy különféle statisztikai módszerekkel elemzést végezzenek. Ezzel a módszerrel gyűjtött adatok könnyen ábrázolhatóak grafikonokon, diagramokon, segítve az értelmezést és a kommunikálását. A kérdőív kérdéseinek összeállításakor nagy figyelmet fordítottam arra, hogy az standardizált legyen, hogy egy későbbi lehetséges kutatásomban részeként megismételhetőek legyenek.

3.3 Várpalota város rövid ismertetése

Várpalota város Veszprém vármegyében található, Várpalota járás centruma. A második világháború után, mint az országban szinte mindenütt, nagy energiákat fektettek a települések fejlesztésének, új lakóházak építésének. A tervgazdálkodás időszakában, a szocialista iparosítás a településen található szénbányászatra tekintettel elhatározták, hogy létre hoznak Várpalota és agglomerációjában egy ipari központot. 1950-re az ipari beruházások miatt nagyszámú munkaerő vált szükségessé, melynek eredményeként Várpalota-Inota településekhez 1951. szeptemberében Pét falut hozzákapcsolták, így három részből álló várost alkotva. (Pétfürdő 1997.10.01. napján kivált a településből) Várpalota település szerkezete az alábbiak alapján alakult át, Inota városrész két települési szerkezetre osztható, a Készenléti lakótelepre, ami az Inotai Alumíniumkohó és a ma már nem üzemelő hőerőmű közelében található, valamint „Inota-falura”. A város belvárosa neoklasszicista elemekkel rendelkező szocreál épületek jellemzik, addig a város centrumát az államszocialista időszakban épült két-három emeletes téglaházak ölelik körbe. Korábban a 8. számú főút által kettészelt település, észak-nyugati részén található Tési-dombon, ahol a 70-80 években épült panellakótelep, míg észak-keleti részén a Felsőinkám városrész és az Ady lakótelep. A Bakony lábánál elterülő város két dombocskája között található terület a Kismező, ahogyan azt az őslakosok hívják „Parasztnegyed”. (Tamás Sz.) A 8. számú főút korábbi nyomvonala alatt délre található a város családi házas övezete, házakban korábban a bányász családok laktak, az utcák zártkerti környezetet mutatnak, kisebb 60-80 m² házakkal, előkertekkel. 2018 márciusában adták át a 8. számú főút települést elkerülő szakaszát.

A rendszerváltás előtt Várpalota gazdasága elsősorban a szénbányászatra és a vegyiparra épült. Az 1990-es évek elején a bányászat hanyatlásnak indult, amely súlyosan érintette a város gazdaságát és foglalkoztatottságát. A szénbányák bezárása és a Nitrokémia Vegyipari Vállalat termelésének visszaesése komoly kihívásokat jelentett a munkahelyek megőrzése szempontjából.

Az 1990-es évek második felétől kezdődően Várpalota jelentős erőfeszítéseket tett az ipari parkok létrehozására, hogy a város ipari múltját megőrizve modern és versenyképes ipari ágazatokat vonzzon. Az Inotai Ipari Park ennek az átalakulásnak a szimbóluma lett, ahol különböző logisztikai és termelő cégek telepedtek meg. Az ipari parkokba történő beruházások és a kedvező adópolitika hozzájárultak a foglalkoztatás növeléséhez és a gazdasági stabilitás megteremtéséhez. 1997. október elsejével a város egysége megbomlott, az addigi pétfürdői városrész önállósult, Pétfürdő néven.

A gazdasági és infrastrukturális fejlesztések mellett Várpalota különös figyelmet fordított a kulturális és turisztikai potenciáljának kihasználására is. A város történelmi jelentőségű épületei, mint például a Thury-vár, központi szerepet kaptak a városi fejlesztési tervekben. A vár felújítása és kulturális rendezvények helyszínévé alakítása nemcsak a helyi lakosoknak nyújtott kulturális programokat, hanem turistákat is vonzott a városba. A Thury-vár felújításával kapcsolatos beruházások révén a város történelmi öröksége új életre kelt és jelentős turisztikai vonzerőt biztosított a régióban. 2018 márciusában átadásra került a 8. sz. főút Veszprém-Várpalota közötti szakasza, melynek megépítésével a 8. sz. főút átkelés mentes szakasszá válik Székesfehérvár és Veszprém között. A kivitelezés nettó költsége 21,84 milliárd forint (I. ütem), 6,23 milliárd forint (II. ütem). A beruházás uniós és hazai forrás felhasználásával, a CEF (Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) támogatásával valósul meg. (NIF)

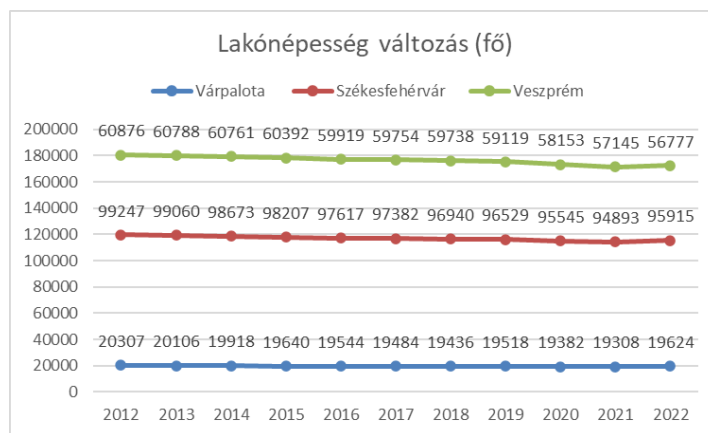
4 EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1 Várpalota, Székesfehérvár és Veszprém városok összehasonlító vizsgálata

Dolgozatom e részében saját kutatásom helyszínékként választott településként Várpalota várost és a település földrajzi elhelyezkedése miatt a szomszédos két megyeszékhelyet, Székesfehérvárt és Veszprémet hasonlítom össze differenciált mutatók alapján. A vizsgált időszak 2012-2022 közötti évek (vizsgált időszak, időszak) a demográfiai adatok esetében, a gazdasági mutatók az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) (2012-2016) Közép-Dunántúli Operatív Program (KDOP) keretében elnyert támogatások ezer forintban, a települések egyéb adatai 2017-2022 évek adatait mutatják. A lenti ábrákon szereplő adatokat az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) adatbázisából származnak. A vizsgált mutatók a lakónépesség és az el-, bevándorlók száma, a helyi önkormányzatok összes költségvetési bevétele, kiadása, a helyi önkormányzat iparűzési adó bevétele, valamint egy lakosra jutó, továbbá a helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből az idegenforgalmi adóból származó, és az egy lakos jutó bevétele 1000,- Ft (eFt) vetítetten, továbbá a munkanélküliek és közfoglalkoztatottak száma.

Továbbá a szociális étkezésben, valamint a szünidei étkeztetésben részesült gyermekek száma, továbbá a lakásállományok, és a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma, a háziorvosok és az általános iskolai tanulók a nappali oktatásban résztvevők száma, valamint a fenti mutatók adataiból szerkesztett, diagramok, és saját táblázatok.

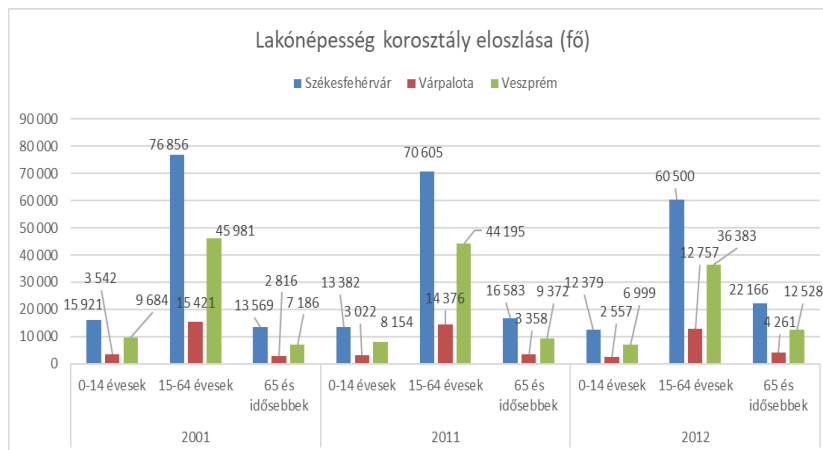
3. ábra A lakónépesség változása,
(Forrás TEIR adatai alapján 2012-2022)

A fenti lakónépesség grafikonról jól leolvasható, hogy a három település esetében a vizsgált időszakban jelentős változás nem történt, a városok lakónépessége stagnált.

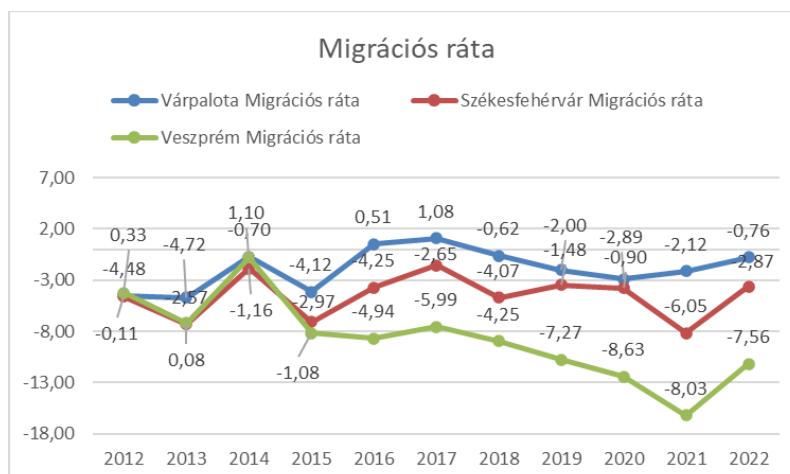
Átlagos lakónépesség számra vonatkozóan Székesfehérvár (96.201 fő) települést Veszprém (58.448 fő), majd Várpalota (19.459 fő) város követi.

4. ábra A lakónépesség korosztály szerinti változása,
(Forrás: KSH népszámlálási adatok alapján)

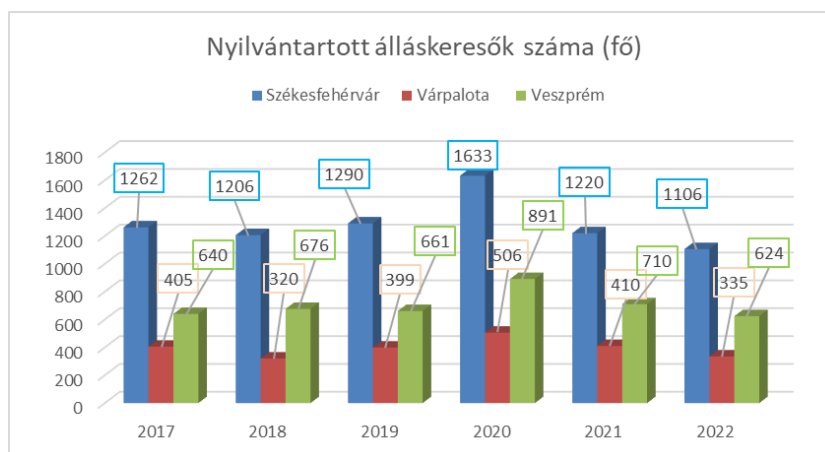
A fenti ábrán látható Várpalota, Székesfehérvár és Veszprém (vizsgált települések, települések) városok 2001-es, 2011-es és a 2022-es népszámlálási adatok alapján a korosztály szerinti eloszlása. Az ábráról leolvasható, hogy a településeken a korosztályok eloszlása szignifikánsan nem változott. Várpalota tekintetében 2022-re megfigyelhető, hogy miközben a lakónépesség száma csökkent, a korosztályi eloszlás változott, kissé eltolód 65 és idősebbek csoportjába. Székesfehérvár tekintetében ez a tendencia jobban megfigyelhető hiszen 2001-ben a 15-64 évesek száma 76 856 fő volt, míg tizenegy évvel később már csak 60 500 fő, a idősebb korcsoportban ugyan ezekben az években 13 569 főről 22 166 főre növekedett, növekvő lakónépesség csökkenése mellett. Veszprém tekintetében is megfigyelhető a fenti városok vonatkozásában megállapított eredmények.

5. ábra Migrációs ráta,
(Forrás: saját szerkesztés TEIR adatok alapján)

Várpalotán a migráció ingadozó, azonban a statisztikai adatok alapján elmondható, hogy az elvándorlók száma magasabb. Az ábrán jól látszik, hogy a két megyeszékhely vonatkozásaiban a migráció ingadozó, azonban Székesfehérvár esetében ez a mozgás sokkal markánsabb, de összességében kijelenthető a statisztikai adatok alapján, hogy a két településen is folyamatos elvándorlás tapasztalható.

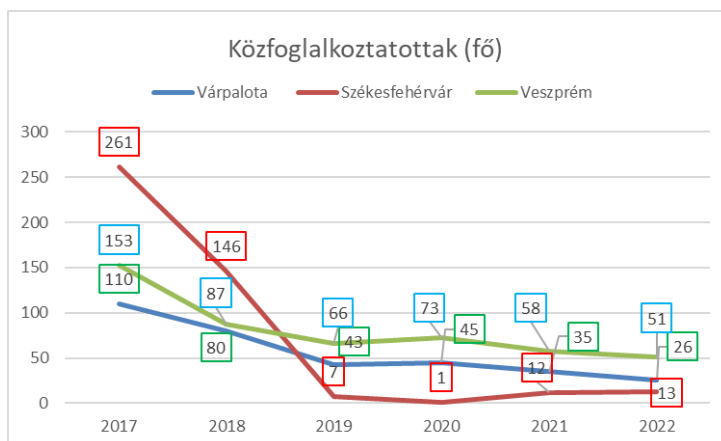
6. ábra A nyilvántartott állás keresők száma,
(Forrás TEIR adatok)

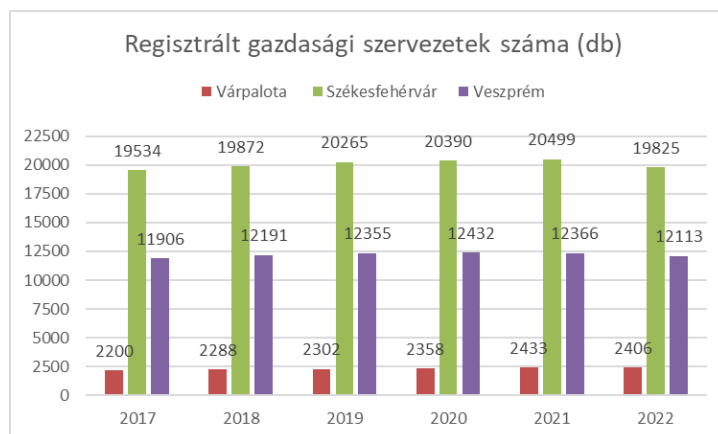
A vizsgált három településen nyilvántartott állás keresők számát tartalmazó grafikonon megfigyelhető, hogy a vizsgált időszakban stagnált, azonban 2020-2021-es években, a Covid-19-es egészségügyi vilájárvány után e szám mind három település vonatkozásában átlag feletti értéket mutat, valamint azt is, hogy mind három település esetében 2022-re elérte a legalacsonyabb számot.

A közfoglalkoztatottak számát ábrázoló következő 7. ábrán látható, hogy Várpalotán 2019-re a vizsgált időszak kezdő évéhez képest 110 főről 43 főre csökkent, valamint az is, hogy 2017-ben Székesfehérváron volt a legmagasabb a közfoglalkoztatottak száma, azonban 2019-re ez a szám drasztikusan lecsökkent. Veszprém város esetében 2019-2022 között minden évben ezen a településen volt a legtöbb közfoglalkoztatott.

7. ábra Közfoglalkoztatottak száma,
(Forrás: TEIR adatok)

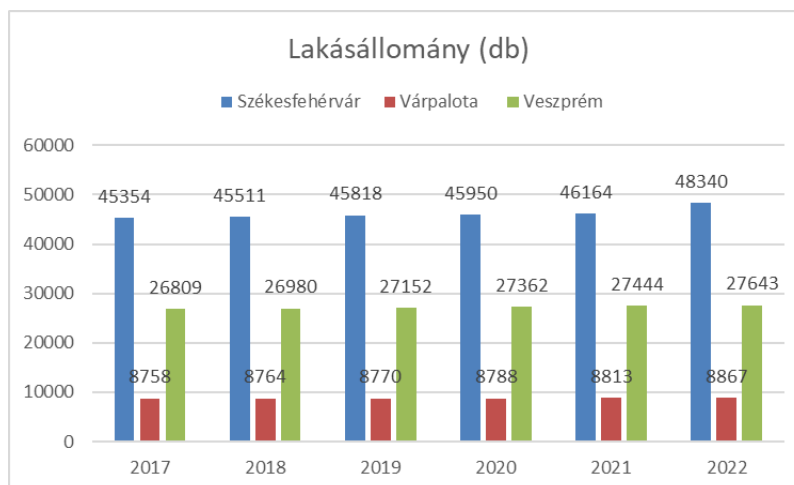

8. ábra Regisztrált gazdasági szervezetek,
(Forrás: TEIR adatok)

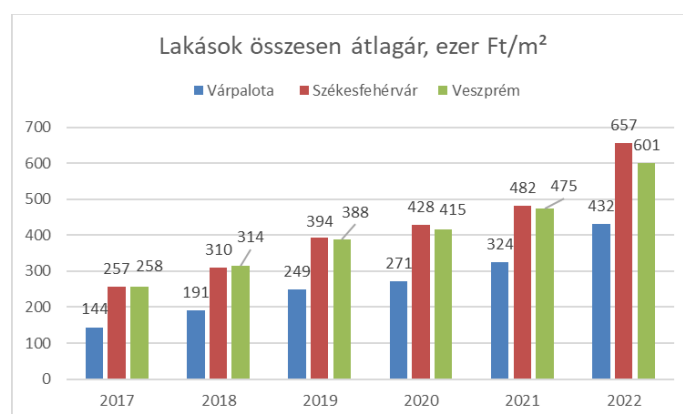
Várpalota város esetében a fenti ábrán megfigyelhető, hogy a regisztrált gazdasági szervezetek száma minden évben 2020-ig folyamatosan nőtt, az utána következő években csökkent. A fenti mintázat figyelhető meg Veszprém város esetében is.

9. ábra Lakásállomány,
(Forrás: TEIR adatok)

A fenti, valamint statisztikai adatok alapján megfigyelhető, hogy Székesfehérvár város lakásállománya a vizsgált időszakban a település állandó lakónépességének növekedéséhez képest gyorsabban nőtt, melyre tekintettel a településen az egy lakásra jutó állandó lakosok száma csökkent. Veszprém városra vonatkozóan is megállapítható ugyan ez a tendencia, míg Várpalota lakásállománya is növekedett, azonban az egy lakásra jutó állandó lakónépesség számában szignifikáns változás nem állapítható meg. Kijelenthető, hogy a megyeszékhelyek esetében az lakásállomány növekedése gyorsabb ütemben történt, mint a városok állandó lakónépesség növekedése.

10. ábra Lakások átlagos m² árai,
(Forrás: TIER adatok)

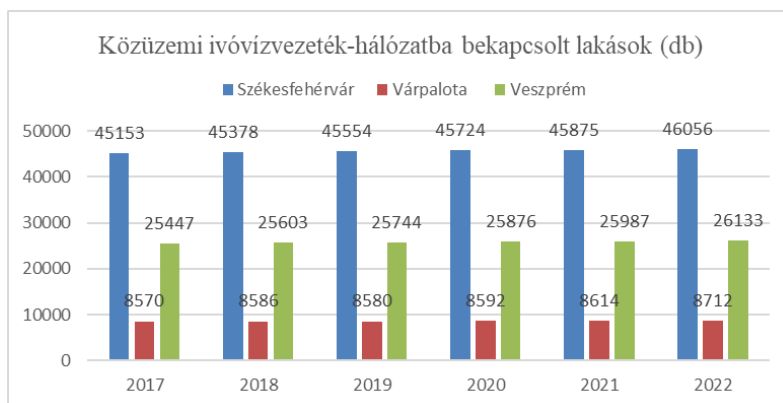

A fenti ábrán jól látható, hogy minden vizsgált településen lakások m² árai emelkedtek a vizsgált időszakban, Várpalota településen voltak minden évben a legolcsóbbak a lakások. 2017-ben a két megyeszékhely azonos értéken állt, 2018-ban Veszprém volt a legmagasabb az értékek, 2019-től Székesfehérváron lehetett drágábban lakáshoz jutni.

A továbbiakban a települések lakásállományaival, egy lakásra jutó állandó lakónépesség számával, a közüemi ivóvíz-hálózatba kapcsolt lakások mennyiségével, és a házi orvosok által ellátott szolgálatok (körzetek) számának változását mutatom be a 2017-2022 időszak között.

11. ábra Ivóvíz-hálózatba bekapcsolt lakások,

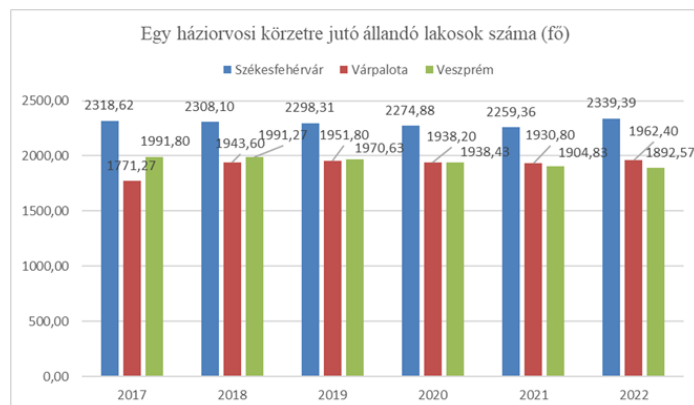
(Forrás: TEIR adatok)

A települések közüemi ivóvíz-hálózatába (hálózat) bekötött lakások számát is vizsgáltam a városok tekintetében, a fenti ábrán látható, hogy 2017-2022 között Székesfehérváron a hálózatba bekötött lakások száma növekedett, azonban kimutatható, hogy lakásállomány növekedésével a hálózathoz nem csatlakozó lakások száma is évről évre nőtt, sőt 2022-ben kiugróan magas az előző évhez képest 1995 db lakásnak nem volt csatlakozása. Veszprém város vonatkozásában rendelkezésre álló adatok alapján, a fenti mutató esetében is megfigyelhető a növekedés, azonban, ilyen mértékű kiugrás nincs. Várpalota város is követi a két vármegye centrum a tendencia, a hálózattal nem rendelkező lakások esetében, de kiugró értékkel itt sem figyelhető meg.

12. ábra Házi orvosi körzetekre jutó lakosok száma,

(Forrás: TEIR adatok)

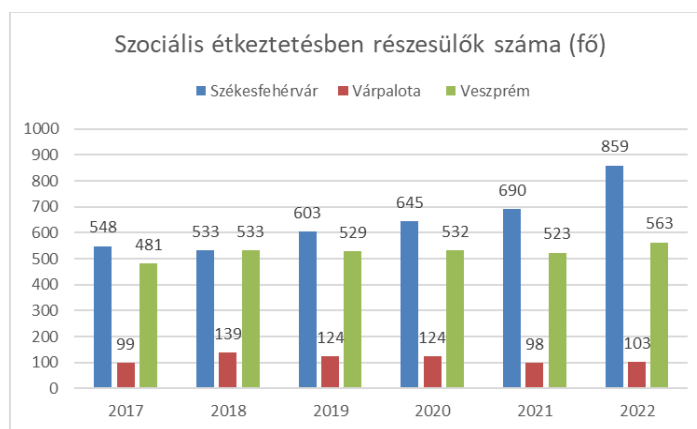

Várpalotán a körzetek száma 2018-ban eggyel csökkent, majd ezen a számon stagnált. A településen nem következett be jelentősebb állandó lakónépesség változás, melyet 12. ábra adatai is alátámasztanak. Székesfehérváron a körzetek száma 2022 után eggyel csökkent, a fenti diagram adataiból leolvasható, hogy 2022-ig a körzetek számának csökkenéséig az ellátottak száma folyamatosan apadt. Veszprémben a körzet száma stagnált, azonban megfigyelhető körzetek által ellátott állandó lakónépesség tekintetében egy lassú csökkenés.

A grafikon adatai alapján megállapítható, hogy mind Székesfehérvár, mind Várpalota önkormányzata helyesen lépte meg az háziiorvosi körzetek csökkentésére vonatkozó lépését, Veszprém város tekintetében javasolt lenne a körzetek csökkentése.

Székesfehérvár vonatkozásában a szociális étkeztetésben részesülők száma minden évben növekedett, ezeket az adatokat támasztja alá, hogy az állandó lakónépesség számához vetített százalékos arányban is nőtt a rászoruló aránya. Veszprém városára vonatkozó adatok alapján megfigyelhető, hogy a vizsgált időszak minden második évében az előző évhez képest nőtt az étkeztetésre rászoruló száma.

13. ábra Szociális étkezésben részesülők,
(Forrás: TEIR adatok)

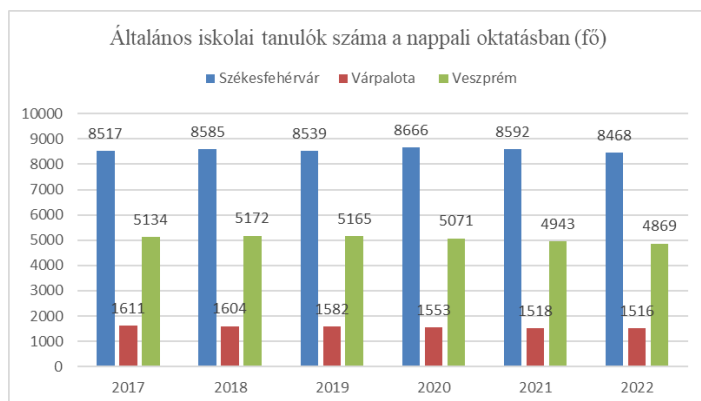

Várpalota vonatkozásában, a 2017-2019-es időszakban a szociális étkeztetésben ellátottak száma növekedett, majd a következő évben stagnált, azonban az időszak utolsó évében ismételten növekedett.

Székesfehérváron az általános iskolai tanulók száma 2017-2021 között egyenletesen növekedett, majd csökkent, a szünidei étkeztetésben részesülő tanulók száma 2017-ben volt a legmagasabb (15. ábra), majd 2021-ig minden évben csökkent, majd időszak végére ismét emelkedett. Veszprémben a tanulók száma 2017-ről 2018-ra emelkedett, majd időszak végéig fokozatosan csökkent.

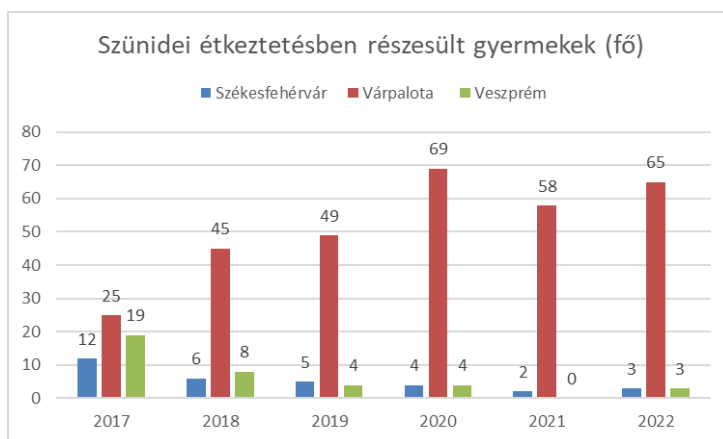
A tanszüneti étkeztetésben részesítettek száma esetében hasonló adatokat figyelhetünk meg, mint Székesfehérváron. Veszprémben a legtöbb ellátott 2017-ben volt, a rákövetkező két évben ez a szám kétszer is megfeleződött, majd 2021-ben nulla volt, 2022-ben pedig növekedésnek indult.

14. ábra Nappalis általános iskolai tanulók,
(Forrás: TEIR adatok)

Várpalotán az általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban résztvevők száma 2017-2022 közötti időszakban egyenletesen csökkent, számát tekintve a három település közül itt jártak a legkevesebben, azonos időszakban jelentősen több tanuló részére biztosítottak, szünidei étkezést, mint a két megyeszékhelyen összesen, 2017 évet kivételével, de ebben az évben is Várpalotán 25 fő tanuló részesült az étkezésből.

15. ábra Szünidei étkezésben részesülők
(Forrás: TEIR adatok)

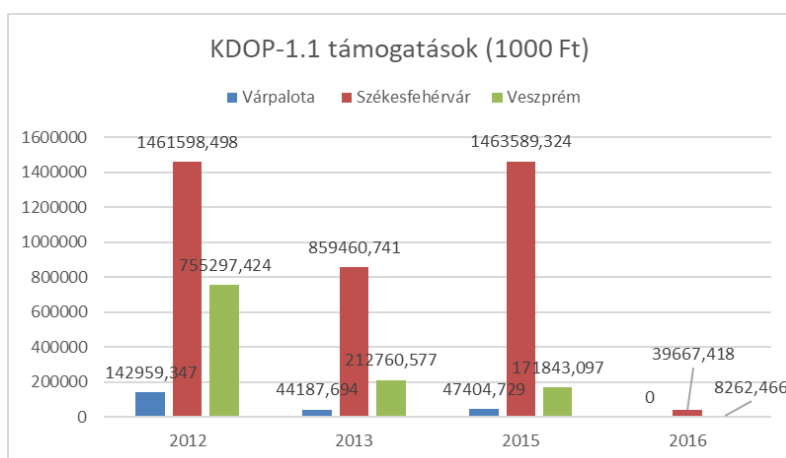

Az ÚMFT égisze alatt a Közép-Dunántúli Operatív Program keretein belül meghirdetett KDOP-1.1. „Regionálisan kiegyensúlyozott, vonzó telephelyi, iparterületi infrastruktúra kialakítása” megnevezésű pályázatban elnyert támogatások ezer forintra vetített értékét, a 20. ábra mutatja.

A KDOP-2. „Térségi infrastruktúra és települési környezet fejlesztése” program adatait a 1.1. ábra, míg, a KDOP-2.2. „A turizmus menedzsmentjének és marketingjének erősítése” elnevezésű programot a 21. ábra.

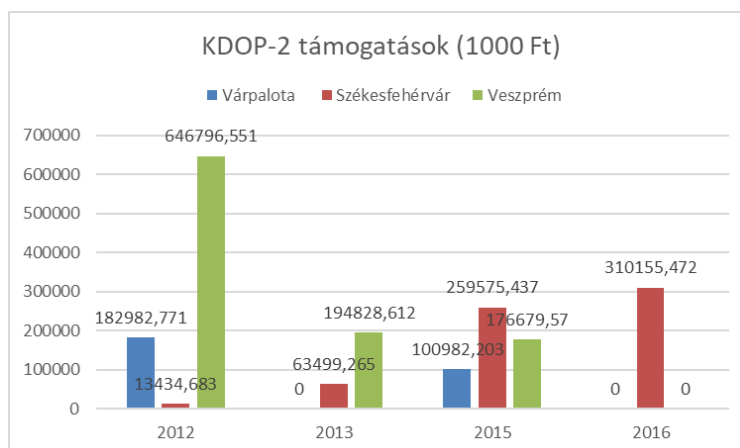
16. ábra Iparterületi infrastruktúra kialakítása támogatások

(Forrás: TEIR adatok)

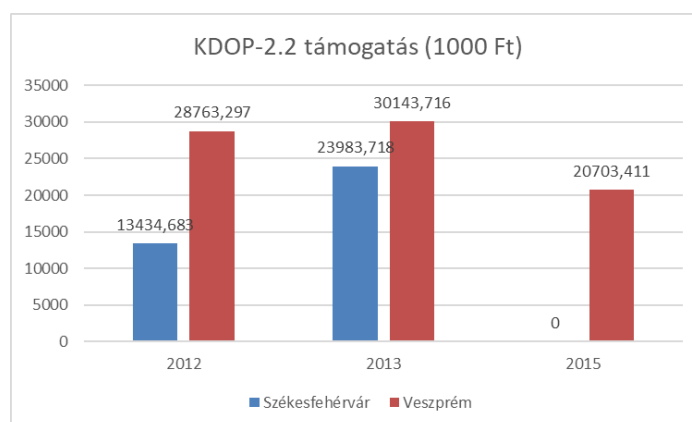
A KDOP-1.1 operatív programban a kifizetések 2 szakaszban, 2012/2013 és 2015/2016 között történtek, a fenti ábra az adott évekre vonatkozó támogatások kerültek feltüntetésre, egy programként kezelve. Várpalota város nyerte el a legkevesebbet támogatást, továbbá a településre jutó összes támogatás 61% 2012-ben időszak első évében. 2016-ban nem részesült a forrásból. Székesfehérvár, a két város tekintetében elnyerhető támogatási összeg 70%-át tudhatta magáévá, és 2016-ban a 3 település közül egyedül ide került támogatás folyósítás. Veszprém településre jutó forrás 65%-át 2012-ben, a maradékát két összegben a következő két évben kapta.

17. ábra Települési környezet fejlesztése támogatások,
(Forrás: TEIR adatok)

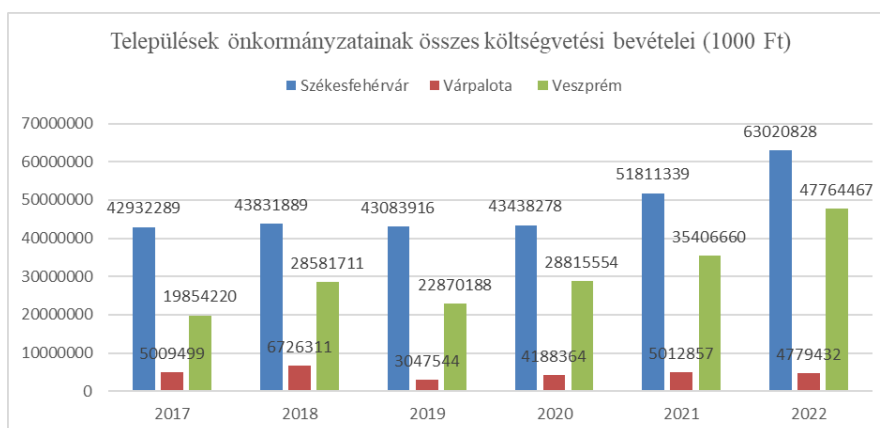
Várpalota a térségi infrastruktúra és települési környezet fejlesztése program kereteiben csak 2012 és 2015-ben részesült támogatásban, így ismételten a három település közül a legkevesebb forrást tudhatta magáévá. Székesfehérvár mind a négy évben részesült támogatásban, a támogatások nagysága minden kifizetési évben növekedett, azonban a teljes támogatási összeg sem érte el Veszprém város részére 2012-ben folyósított támogatás összegét. Veszprémbe került a három város viszonylatában a legtöbb támogatás, azonban a település 2016-ban nem kapott. A turizmus menedzsmentjének és marketingjének erősítése szolgáló operatív program keretein belül Várpalota nem részesült támogatásban. A két megyeszékhelyet összehasonlítva, Veszprém kapta a források tekintetében a többit, valamint 2015-ben csak ez a település részesült.

18. ábra Turizmus támogatások,
(Forrás: TEIR adatok)

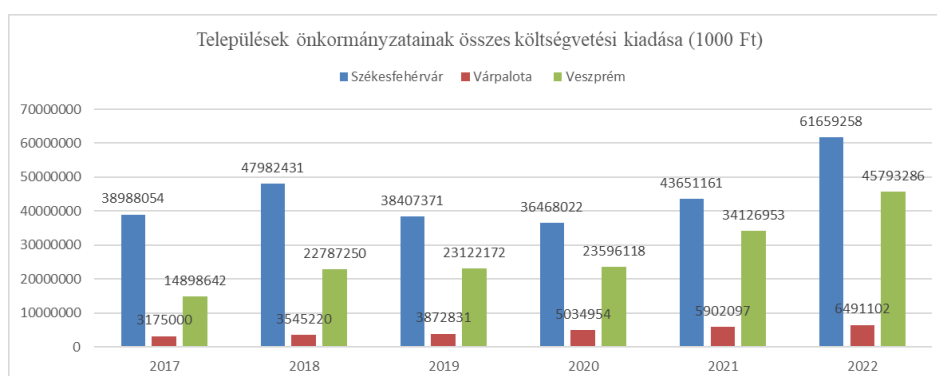

A lenti ábrákon látható, Várpalota, Székesfehérvár Veszprém (vizsgált települések, települések) városok önkormányzatainak összes költségvetési bevétele és kiadása a vizsgált időszakra vonatkozó.

19. ábra Önkormányzatok összes költségvetési bevétele,
(Forrás: TEIR adatok)

20. ábra Önkormányzatok összes költségvetési kiadásai,
(Forrás: TEIR adatok)

Az önkormányzati bevételek és kiadások (pénzügyi mérleg) tekintetében a megyeszékhelyek és a három település tekintetében is Székesfehérvár gazdálkodik a legnagyobb összeggel. A fenti grafikonok adatai alapján a város pénzügyi mérlege 2018-as év kivételével minden évben pozitív volt, átlagosan 48 019 757, - eFt bevétellel mellett, 44 526 050, - eFt kiadása volt. A vizsgált időszakban Veszprém városának a pénzügyi mérlege a 2019-es évet kivéve minden évben pozitív volt, és átlagosan 30 548 880, - eFt bevétel mellett 27 387 404, - eFt kiadással kellett terveznie. Várpalota várost a 2019-es covid világ járvány jobban megviselte. A bevételeit és a kiadásait megvizsgálva a 2017-2018-as évek pozitív, míg után 2019-2022 években minden évben negatív mérleggel zárt. A város átlagosan 4 794 001,- eFt bevétel mellett 4 670 201, - eFt kiadással kellett számolnia az időszakban.

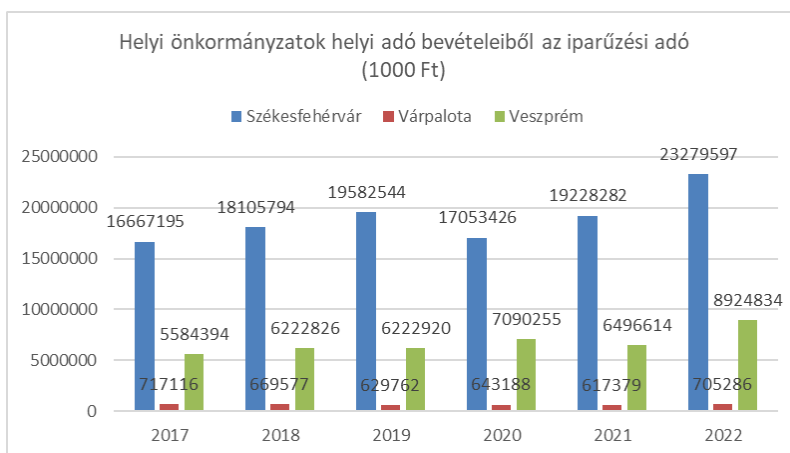
Az adatokat elemezve látható, hogy Székesfehérvár tekintetében az egy lakónépesség számra (lakó, lakos) jutó önkormányzati bevételek az időszakban emelkedtek, míg a kiadások a 2017 és 2018-ban emelkedtek, azonban a 2019 a megelőző évekhez képest csökkent, 2020-ban pedig a vizsgált időszakban a legkevesebb volt, de 2021-ben már a 2017-es évet is meghaladta, majd 2022-ben volt ez az összeg a legmagasabb.

Veszprém városra vonatkozóan ugyan ezen adatokat megvizsgálva látható, hogy az egy lakosra jutó bevétel a 2018 és a 2019 és években növekedett, majd 2019-ben visszaesett, azonban a rá következő években felívelésbe kezdett, a vizsgált időszak végén a kezdeti évben jutó összeg 2,5 szeresére növekedett. A kiadások ellenben minden évben folyamatosan nőttek, az időszak végére az 1 lakosra jutó összege az első évhez képest 3,2 szeresére nőtt.

Várpalota vizsgálata során megfigyelhető, hogy 1 lakosra jutó önkormányzati bevételek összege az időszak második évében az elsőhöz képest nőtt. Ellenben kiugró értéként (outlier) a 2019 évben jutó 156,14,- eFt tekinthető, ami vizsgált időszak legalacsonyabb, azaz a (2018) 346,07 e Ft csupán 45,1% azonban az is jól látható, hogy a „mélypont” után az időszakban az összeg emelkedett. (lásd melléklet)

A kiadásokra vonatkozó adatokat megvizsgálva Várpalota város esetében megállapítható, hogy a folyamatosan növekedett. Dolgozatom további részében a települések esetében a vizsgált időszakra vonatkozó iparűzési (IPA), valamint az idegenforgalmi (IFA) adók bevételeire, és azoknak egy lakosra jutó összegével fogok foglalkozni, az első két grafikon az IPA adatokat ábrázolja.

21. ábra Iparűzési adó bevételek,
(Forrás: TEIR adatok)

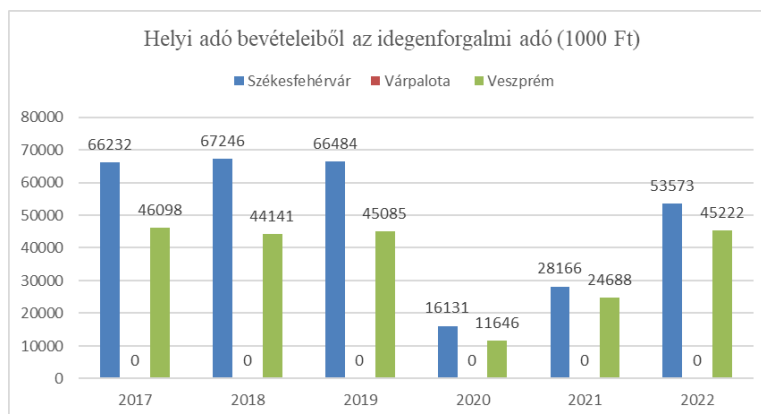
A fenti grafikon látszik, ahogy már az előzőekben is a megyeszékhelyek vonatkozásában Székesfehérvár városa rendelkezett az időszakban a legnagyobb iparűzési, valamint átlagosan

egy főre jutó adó bevétellel. A 24. ábra adataiból leolvasható, hogy 2017 és 2019 között a bevételek növekedtek, majd 2020-ban egy közepes visszaesés látható, azonban 2021-ben meghaladta a két évvel azelőttit, és a vizsgált időszak végéig folyamatosan emelkedett.

Veszprém város esetében a statisztikai adatokból outlier (kiugró) adatnak tekinthető a bevétel visszaesése 2021-ben, ez annak a fényében érdekes adat, hogy a település pénzügyi mérlege 2019-ben fordult át mínuszba, nem pedig 2020-ban.

Várpalota település iparüzési adóbevételeinek összege folyamatosan változott az adott időszakban. 2017-hez képest 2019-ra két éven át csökkent, majd 2020-ban meghaladta az előző évet, 2021-ben ismételen csökkent az előző évhez képest és bár 2022-ben újra emelkedett, még sem érte el a vizsgált időszak kiinduló évének összegét. A 25. ábra a települések idegenforgalmi adóból származó bevételeinek összegét mutatja a 2017-2022 közötti időszakban, Várpalota városa a TEIR adatok alapján eFt-ra vetítetten nem rendelkezett bevétellel ebben az adónemben, melyre tekintettel, csak a két vármegye centrum településeket hasonlítom össze.

22. ábra Idegenforgalmi adó bevételek,
(Forrás: TEIR adatok)

Székesfehérvár esetében 2018-ban emelkedett a bevétel össze az előző évhez képest, 2019-ben egy kevésbé jelentős csökkenés látható, azonban 2020-ban közel a negyedére zsugorgott össze az adóból származó bevétel, bár a vizsgált időszak utolsó két évben folyamatosan nőtt minden évben az idegenforgalmi adóból származó bevételi forrása a településnek, a 2022-es évben még sem érte el a 2017-es 66 232, - eFt összegű bevételt.

Veszprém vonatkozásában 2018-ra csökkent az előző éveshez képest az IPA-ból származó adóbevétel, 2019-re enyhe emelkedés látható, azonban 2020-ra a város idegenforgalmi adója visszaesett az előző év 25%-ának megfelelő összegre, s bár a település is, mint Székesfehérvár

esetében az időszak utolsó két évében minden évben emelkedett ezen adónemből származó bevétele, itt sem érte el a kezdő, a 2017-ben 46 098, - eFt összeget.

Kijelenthető tehát, hogy mindkét település tekintetében szignifikánsan megmutatkozik a Covid-19 világjárvásból következő turizmusra gyakorolt hatás.

A dolgozatom irodalmi áttekintése folyamán bemutatásra került, hogy Székesfehérvár a rendszerváltozás után Magyarország egyik meghatározó ipari centrumává vált, továbbá az is, hogy Veszprém vármegyében jelentős turisztikai fejlesztéseket hajtottak végre, valamint annak lehetőségével elve, hogy az idegenforgalmi adó vonatkozásában

Várpalota részére a vizsgált időszakban bevétel nem származott, a fenti grafikonok segítségével kimutatható, hogy Székesfehérvár és Veszprém városok vonatkozásában a vizsgált időszakban az összes IPA és IFA bevételek tekintetében a megyeszékhelyek milyen százalékos arányban részesültek. Szembetűnő az adatok alapján, hogy Székesfehérvár („Alba Regia”, Fehérvár) az iparüzési adó tekintetében a két település teljes bevételeinek 73,75% birtokolta, míg Veszprém („Királynék városa”) 25,2 %-át, ellenben az idegenforgalmi adó vonatkozásában, a két település közti különbség (Székesfehérvár 57,86% és Veszprém 42,14 %) sokkal kiegyensúlyozottabb.

Az adatok alapján a 2017-2022 évekre vonatkozó iparüzési adók adatai alapján, a teljes bevétel 73,5%-a felett, az „Alba Regia” település rendelkezett, mégis a 24. ábra adatainak évenkénti vizsgálataival megállapítható, hogy az egy lakosra vetített bevétel összege, kisebb százalékos arányt mutat. Az idegenforgalmi adónem esetében ez az arány sokkal differenciáltabb, hiszen a vizsgált időszakban a két városhoz költségvetésébe befolyt bevétel összegének százalékos arányában a „Királynék városa” 42,14%-ából részesült, miközben az adó bevétel tekintetében minden évben az 1 lakosra jutó összeg magasabb volt, mint a fehérvári lakosokra jutó. (lásd melléklet)

4.2 A Várpalota település helyzetelemzéséből levonható eredmények

Várpalota jelentős erőfeszítéseket tett az Inotai Ipari Park létrehozására, ahol különböző logisztikai és termelő cégek telepedtek meg. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretein belül a KDOP-1.1-ben sikeresen pályázott a település, melynek segítségével létrehozta a Várpalota- Ipari parkot a város. A gazdasági és infrastrukturális fejlesztések mellett Várpalota a kulturális és turisztikai potenciáljának kihasználására is figyelmet fordított. Várpalota városának kistérségi (lokális) szinten is vannak kapcsolatai a környező településekkel. 2005.01.28-án alapították meg Berhida, Jásd, Ósi, Öskü, Pétfürdő, Tés, Várpalota települések

önkormányzatai a Várpalotai Kistérség Többcélú Társulását. A település vonatkozásában, a szakdolgozatomban egy korábbi fejezetében bemutatásra került, hogy a város évenkénti migrációs rátái alapján, enyhe elvándorlás mutatható ki.

A két vármegyeszékhely tekintetében, rendszerváltozás utáni gazdasági szerkezet változást követően, valamint az EU csatlakozás után végbement vármegyei centrumok fejlesztéseinek hatására, a település lakófunkciója alapján az alvó városok közé, míg a járásban betöltött szerepe miatt centrum települések közé sorolható. A településen nyilvántartott álláskeresők száma a KSH adatai alapján az elmúlt 10 évben stagnált, azonban 2020-2021-es években, a Covid-19-es egészségügyi világjárvány után e szám a település átlag feletti értékére emelkedett, majd 2022-re elérte a legalacsonyabb számot.

4.3 Kérdőív felépítése, szakmai beszélgetések és a vizsgálatok eredményei

A kérdőív tematika alapján négy részre bontható, az első rész a megkérdezettekkel kapcsolatos információkra kérdez rá (neme, kora, iskolai végzettség), a kérdéssor második kérdései vizsgálják Várpalotát és a két vármegye centrumát, Székesfehérvárral és Veszprémmel való kapcsolatát. A harmadik szakasz a megkérdezettek véleményét tartalmazza Várpalota vonatkozásában különböző mutatók alapján. Az utolsó szakasz a múltbeli és a jövőbeni fejlesztések témakörében érdeklődik a válaszadók véleményéről.

A kérdőívet kitöltő személyek között a nemek aránya közül 62,8%-a nő, 38,7%-a férfi volt, valamint 1 személy (0,5%), aki nem kívánt válaszolni nemével kapcsolatban. Az életkor alapján négy korcsoportot vizsgáltam - A kitöltők 11,17%-a tartozott a 18-30 év közöttiekhez, a 36,70%, a 31-45 év közöttiekhez, 34,57%, a 46-60 év közöttiek, és 17,55% a 60 év felettiekhez.

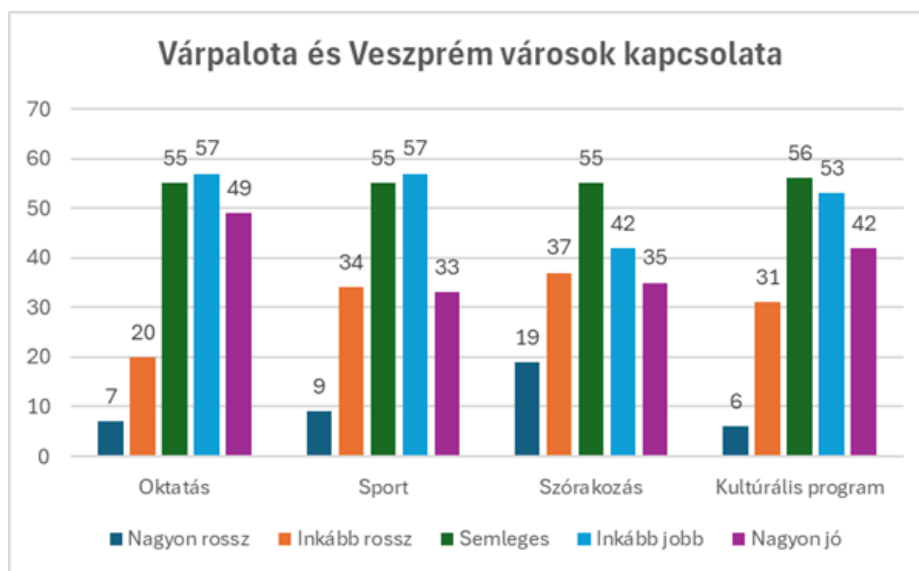
A legmagasabb végzettségére vonatkozó kérdésre az alábbi százalékos megoszlás található: a nyolc általános iskolai osztály alattiak kategóriában nulla válasz érkezett, a nyolc általános iskolai végzettséggel rendelkezők a teljes válaszadók 4,8%, a szakmunkásképző-szakiskolát végeztek 21,3%, az érettségizettek 24,5%, továbbá a felsőfokú szakképesítés/technikusi végzettség szerezték 18,1%, valamint a diplomázottak 31,4%. A foglalkoztatottságra vonatkozó kérdésben 8 lehetőség közül választhattak. A kitöltők alábbi arányokban adtak információt: az alkalmazottak 48,4 %, a közalkalmazottak; köztisztviselők; kormánytisztviselők 11,70%, a vállalkozók 15,96%, a civil szervezetben foglalkoztatottak 0,53%, a nyugdíjasok 15,43%, valamint a háztartásbeli / GYES, GYED 4,26%, továbbá az álláskeresők 1,60%, és a tanulók, vagy hallgatók 2,13% oszlottak meg. Az ötödik kérdésben, arra kérdeztem rá, hogy a választ

adók, melyik településen dolgoznak, míg a hatodik kérdés az után érdeklődött, hogy mióta él a településen. Az alábbiak szerint öt lehetőség válasz közül egyet választhattak, azok, akik 0-5 éve élnek a településen 6,91%, azok, akik 5-15 éve 7,45%, továbbá, akik 15 évnél régebb óta azok 27,13%, valamint az őslakosok, akik 58,51%.

A hetedik kérdés vonatkozásában az felől érdeklődtem, hogy Várpalota városához, hogy kötődnek. Ennél a kérdésnél a válaszolók több opciót is bejelölhettek. A 188 személy összesen a hét kategóriára 385 jelölést tett. Az alábbi eloszlások alapján, településen születtek (117 fő) 30,39%, a településre betelepült (39 fő) 10,13%, településen élek (89 fő) 23,12%, településem élek rokonaim (58 fő) 15,06%, továbbá a településen folytatom/folytattam tanulmányaimat (54 fő) 14,03%, településre járok vissza nyaralni (1 fő) 0,26%, és a településen végzem/végeztem közösségi tevékenységet (27 fő) 7,01%.

A nyolcadik és a kilencedik kérdések Várpalota és Veszprém városok kapcsolatát vizsgálta: az oktatás, sport, szórakozás, kulturális programok szempont (23. ábra), valamint a közhivatali ügyintézés, munkahely, ingatlanárak mutatói alapján. (24. ábra) A kérdés esetében 1-től 5-ig terjedő skála alapján kellett értékelni a települések kapcsolatát, ahol az 1 "Nagyon rossz", az 5 "Nagyon jó" volt.

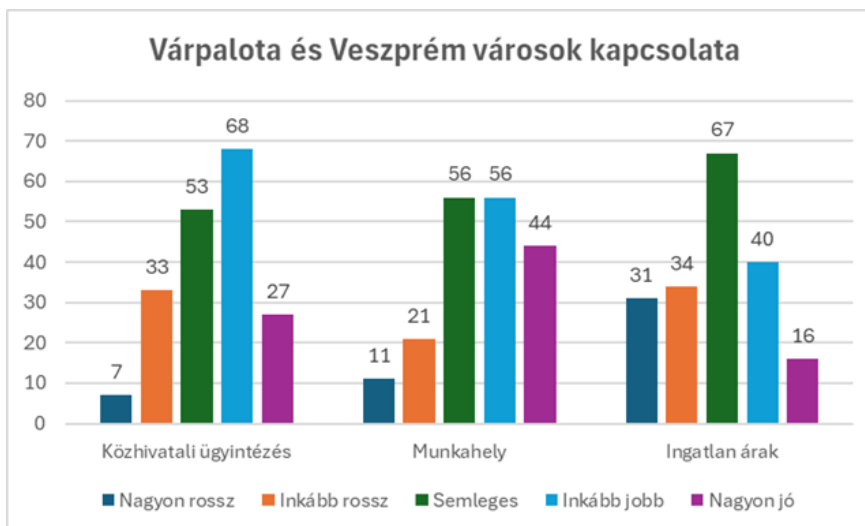
23. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

Az ábrákon látható, hogy a válaszadók szerint Várpalota és Veszprém kapcsolata inkább jó az oktatás és a sport terén, míg semleges a szórakozás és kulturális programok viszonyában. A város tekintetében, valamint a hét mutató vonatkozásában a legjobbnak ítélt a közügyek

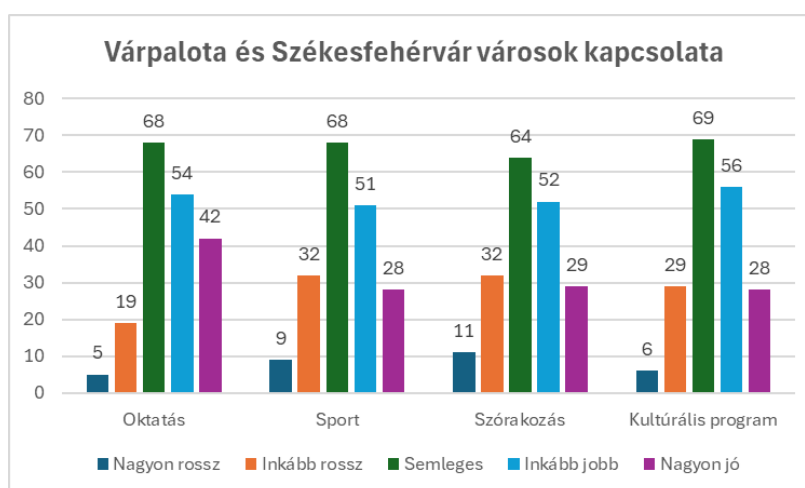
intézése volt, míg a válaszok esetében az ingatlan árak esetében a markánsabb, továbbá azonos értékek mutatkoznak a munkahelyekre gyakorolt hatása.

24. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

A soron következő két kérdés vonatkozásában is a fenti hét mutatót használtam, azonban ezen kérdéspár esetében Várpalota és Székesfehérvár kapcsolata volt fókuszban. Ezeknél a kérdéseknél is 1-től 5-ig terjedő skála alapján kellett értékelni a települések kapcsolatát, ahol az 1 "Nagyon rossz", az 5 "Nagyon jó" volt

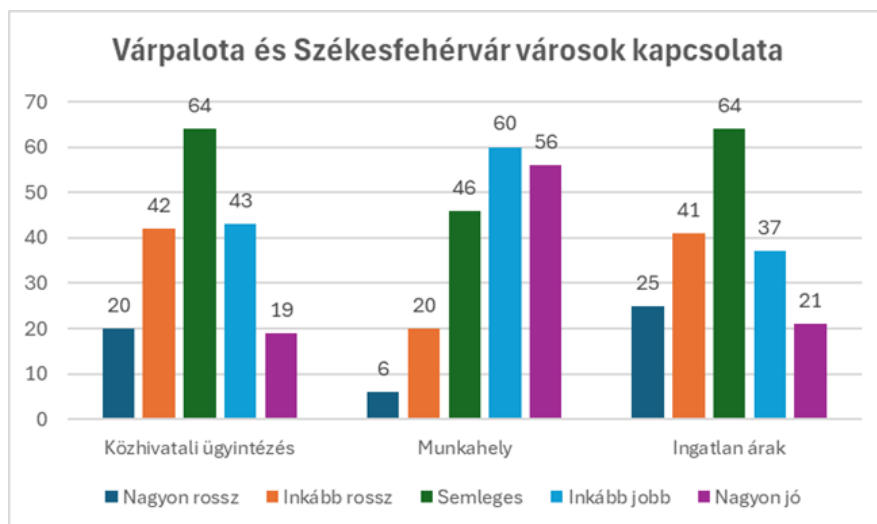
25. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

A 25-27. ábrákon látszik, hogy egyedül a munkahely tekintetében inkább jobb a megítélése a várpalotai lakosoknak a két város kapcsolatában, míg az oktatás, sport, kulturális programok

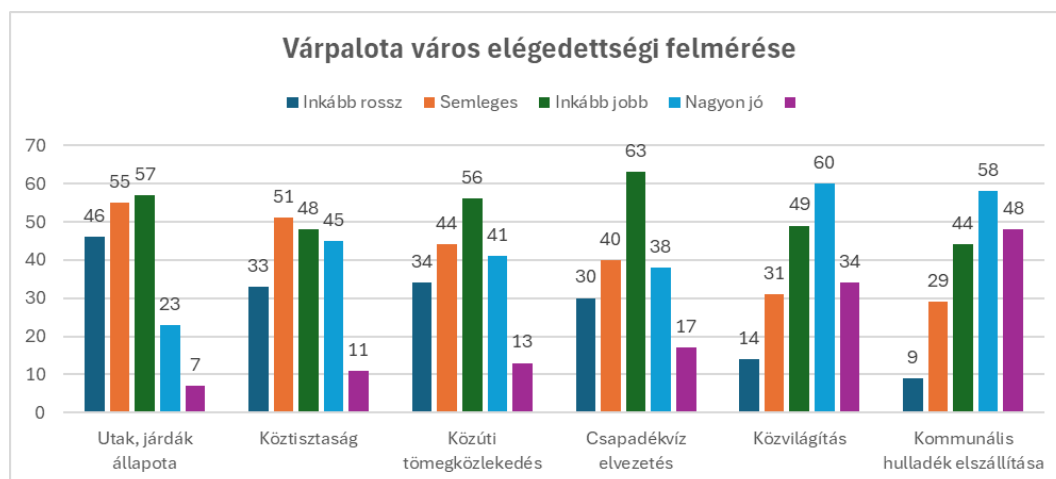
vonatkozásában jobban méréselt, addig a szórakozás, közhivatali ügyintézés, és az ingatlan árak tekintetében inkább rosszabb.

26. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

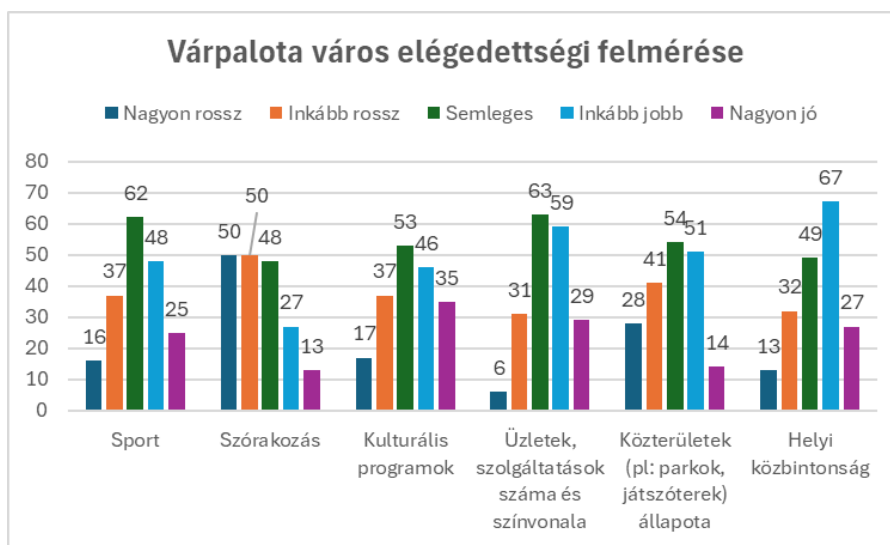
A 12. kérdésben arra kértem a kitöltőket, hogy értékeljék mennyire elégedettek a jelenlegi helyzettel Várpalota településen 23 kategóriában. (27.-29. ábráig) Az értékelést ebben az esetben is egy 1-5 közötti skálán kellett a megkérdezetteknek megtenni. A lenti ábráról leolvasható, hogy a megkérdezettek a település közvilágításával és a kommunális hulladék elszállításával vannak a legjobban megelégedve. A közúti tömegközlekedés, az utak állapotával, valamint a csapadékvíz elvezetésével kapcsolatban jó véleménnyel rendelkeznek, míg és a köztisztasággal mérsékelten. (27. ábra)

27. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

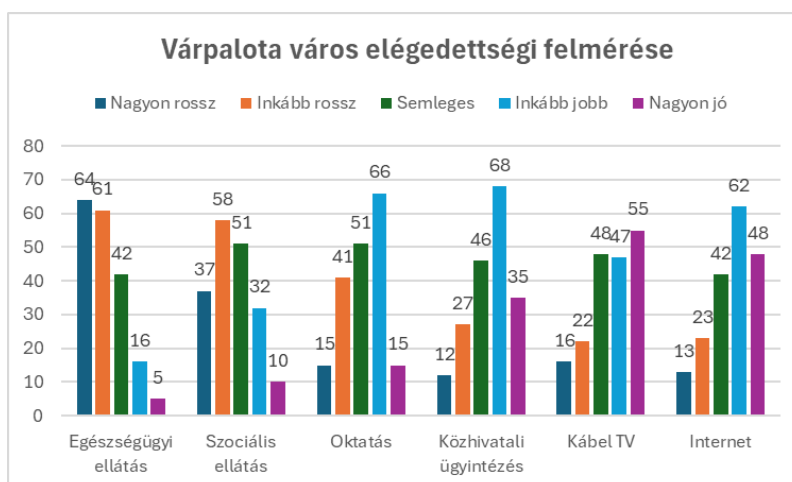
A lenti grafikon adatai alapján látható, hogy a helyi közbiztonsággal nagyon meg vannak elégedve a válaszadók, míg a sportolási lehetőséggel, a kulturális programokkal, az üzletek szolgáltatások számával és a közterületek állapotával közepesen, a szórakozás esetében azonos 50-50 szavazat érkezett az inkább jobb és a mérsékelten jó választ adták.

28. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

A 29. ábrán szereplő kábel tv tekintetében a kitöltők nagyon meg voltak elégedve, az oktatás, az internet elérésével, a közhivatali ügyintézés az „inkább jobb” kategóriába sorolták. A válaszolók inkább rossz véleményekkel voltak a szociális ellátások, és nagyon rossz véleményekkel voltak az egészségügyi ellátásról.

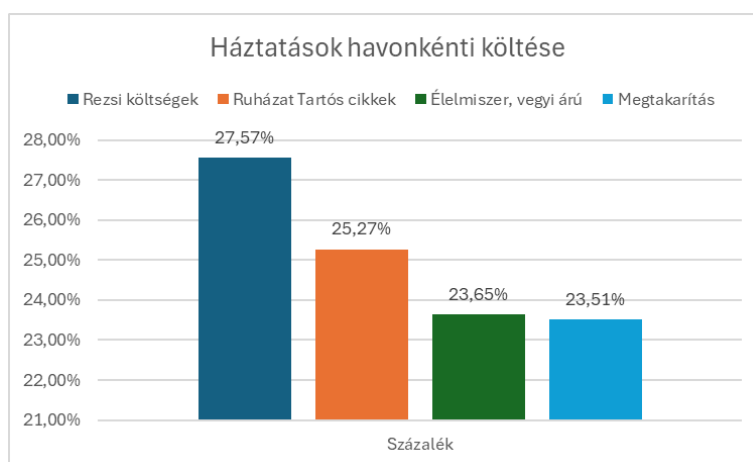
29. ábra Települések kapcsolata,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

A 14. kérdés vonatkozásában az után érdeklődtem, hogy rész vesznek-e valamilyen civil szerveződés munkájában. A válaszadók 77,1% nem, csupán 22,9% aki igennel válaszolt. Várpalota honlapján meghálálható adatok alapján 160 db civil szervezet van a településen, amelyek az alábbi csoportokba kategorizálhatóak 51 db egyesület, ebből 3 sportegyesület, 33 db alapítvány, 5 db kórus, 12 db nyugdíjas klub, 6 db tánccsoport, 2 db gyülekezet, 7 db szervezet, továbbá 44 db egyéb önszervező csoport.

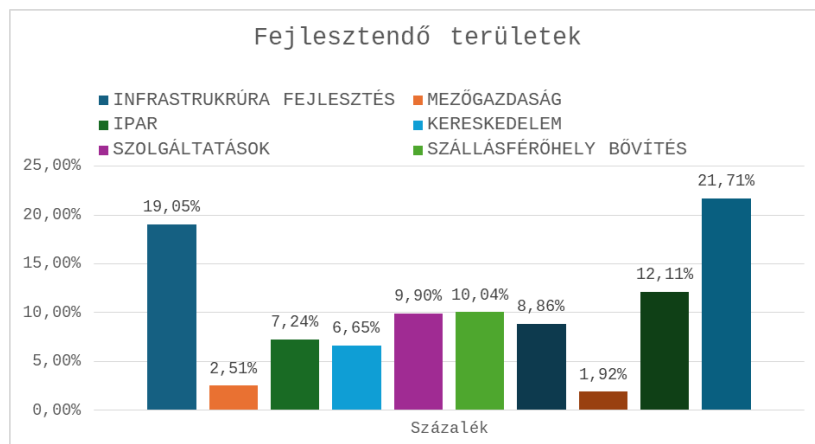
A 15. kérdés a háztartásokra vonatkozott, a megkérdezettek válasza alapján első helyre kerül a rezsi költségek, a másodikra a ruházati, tartós cikkek, a harmadikra az élelmiszer vegyiárú, és nem sokkal lemaradva a megtakarítás.

30. ábra Háztartások költségei,
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

Az utolsó előtti kérdésben kértem a kitöltőket, hogy a település életében az elmúlt évek legfontosabb fejlesztései közül jelöljék meg a legfontosabbat. Az alábbi lehetőség közül választhattak: a városi könyvtár fejlesztése, a közterek rendbetétele, játszóterek felújítása, a városi uszoda felépülése, a Thury Vár felújítása, a települést elkerülő út megépítése. A válaszadók közel 50%-a települést elkerülő közút megépítését, kicsivel több, mint 25%-a a Thury-Vár felújítását jelölte meg. Utoljára azt kérdeztem, hogy mit tekintenek a legfontosabb fejlesztéseknek az elkövetkező 5 évben, a válaszadók több választ is megjelölhetnek. (31. ábra)

31. ábra Fejlesztendő területek
(Forrás: Saját szerkesztés, 2024)

A megkérdezettek legfontosabb fejlesztési területnek jelölték meg a munkahely teremtést, valamint a szálláshely, férőhely bővítést. A munkahelyek teremtésére való igény, jól lekövethető Várpalota és a 2 vármegye központ, Székesfehérvár és Veszprém városok vonatkozásában a kérdőívre adott válaszok esetében is (24. és 26. ábra), hiszen a vélemények pozitívak. A 22. ábrán látható, hogy Várpalota tekintetében eFt-ra vetítetten nem volt IPA bevétele, mely alátámasztja a lakosok azon igényét, hogy a szálláshely bővítésnek létjogosultsága lenne a városban.

A közhivatali ügyintézés tekintetében Veszprém városát jobbnak, míg a munkahely vonatkozásában, mind két vármegye központ szinte azonos minősítést kapott. Az oktatás, sport, szórakozás, ingatlan árak tekintetében mindkét megye központ azonos (méréselt) viszonyt mutat. A válaszadók Várpalota és Veszprém kapcsolatát összességében jobbnak értékelte, mint Várpalota és Székesfehérvár városok kapcsolatát.

4.4 Szakmai beszélgetések

A dolgozatom korábbi részében említettem, 12 alkalommal voltam 2023 október és 2024 szeptembere között, ezeken az alkalmak egyikén volt lehetőségem Pecánkáné Szőke Judit Asszonnyal a Várpalota város önkormányzati hivatalának pénzügyi vezetőjével szakmai beszélgetést folytatni. (lásd melléklet) A találkozás során Várpalota és a járási települések kapcsolatáról is beszélgettünk. A pénzügy vezető Asszony elmondta, hogy 2005.01.28-án alapították meg Berhida, Jásd, Ősi, Öskü, Pétfürdő, Tés, Várpalota települések önkormányzatai a Várpalotai Kistérség Többcélú Társulását. A csoportvezető Asszonyt, a társulás keretében a 2024. évben ellátni kívánt kötelező feladataival kapcsolatosan kérdeztem.

A válasza alapján, Várpalota az alábbi feladatokat látja el: a szociális és gyermekjóléti alapellátás, az egészségügyi alapellátás, valamint a belső ellenőrzés.

A Szociális és gyermekjóléti alapellátást, a makro térségi feladatként a Térségi Népjóléti Gondozási Központban (TNGK) jelentkező feladatai a térségi szintű feladatai az egyeztetések, szakmai fórumok, egyéb szervezések a Társulási Tanács hatáskörében. A mikro térségi feladatként a TNGK-ban jelentkező feladatok:

- Család-és Gyermekjóléti Szolgáltatás: Várpalota, Ősi, Öskü, Tés, Jásd.
- Házi segítségnyújtás: Várpalota, Ősi, Öskü, Tés, Jásd.
- Fogytékosok nappali ellátása: Várpalota, Berhida, Pétfürdő)

Válaszában továbbá, megemlítette, hogy a fentiekén felül Berhida településen, a Berhidai Szociális és Gyermekjóléti Társulás keretében az alábbi ellátási formák működnek: házi segítségnyújtás, étkeztetés, család- és gyermekjóléti szolgáltatás, idősek klubja nappali intézményi ellátás. Vilonya település a Berhidai Szociális és Gyermekjóléti Társulás keretében házi segítségnyújtás, étkeztetés, család- és gyermekjóléti szolgáltatás biztosítását veszi igénybe. Pétfürdő: társulási feladat-ellátásban: idősek klubja nappali intézményi ellátását működteti.

Egészségügyi alapellátásra vonatkozó kérdésemkor elmondta, hogy a Védőnői szolgálat az iskola egészségügyi feladatokat látja el 3 védőnő közreműködésével a Térségi Népjóléti Központ keretein belül. A központi háziorvosi ügyeleti feladat ellátását 2023. szeptemberétől az állam látja el az Országos Mentőszolgálat segítségével. A belső ellenőrzés: a feladat térségi szintű ellátása 2 fő vállalkozó megbízásával történik. A város fent bemutatott helyi települési kapcsolatai kívül rendelkezik testvérvárosi kapcsolatokkal is, melyek az alábbi települések Petrozsény (Románia), Wolfsberg (Ausztria), Nysa (Lengyelország), Grottazzolina, Sant'Elpidio a Mare (Olaszország).

5 KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

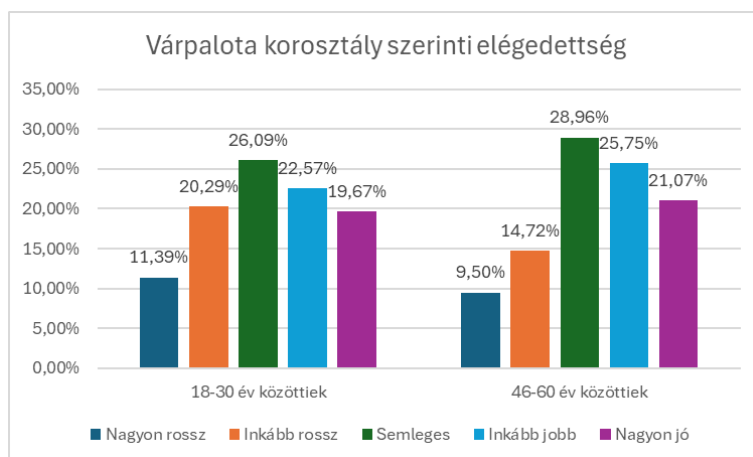
5.1 Hipotézis vizsgálat (H_1 , H_2 , H_3)

Hipotézis 1 (H_1): “A várpalotai lakóingatlanok m^2 áraira negatív hatással van, a Székesfehérvár és Veszprém vármegye centrum közelsége”, állítás volt. Székesfehérvár és Veszprém közelsége valószínűleg vonzóbbá teszi ezeket a városokat a potenciális vásárlók számára, ami csökkentheti a keresletet Várpalotán. A 10. ábra adatai alapján m^2 árak 2017 és 2022 között jelentősebb növekedést mutat Várpalotán, mint a két vizsgált településen a település vonatkozásában 66,67%, Székesfehérvár város esetében 60,88%, továbbá Veszprém tekintetében 57,07% volt a %-os változás. Az árkülönbségek alapján Várpalota 2022-re még mindig alacsonyabb árakkal rendelkezett. A %-os növekedés alapján a várpalotai ingatlanpiac dinamikus lehet, és nem feltétlenül szenved a két vármegyei székhely hatásától. Várpalotán helyi fejlesztések (8. számú főút elkerülő szakasza) és infrastrukturális projektek valósultak meg, az növelheti a város vonzerejét. A H_1 vizsgálata alapján megállapítható, hogy bár a “közelség” Székesfehérvár és Veszprém településekhez (gazdasági központok), valószínűleg hatással vannak a várpalotai ingatlanpiacra, a várpalotai lakásárak jelentős növekedése azt mutatja, hogy a város ingatlanpiaca is képes pozitív irányba fejlődni. A H_1 nem tekinthető egyértelműen igaznak, mivel Várpalota árainak növekedése és a helyi piaci dinamika azt jelzi, hogy a város nem csupán a szomszédos központok hatásának van kitéve, hanem saját helyi sajátosságai is befolyásolják az ingatlanárakat. A közelség tehát nem feltétlenül eredményez negatív hatást a várpalotai lakások m^2 áraira.

A H_2 az volt, hogy “Az idősebb, 46-60 éves korcsoportba tartozó válaszadók jobban meg vannak elégedve Várpalota jelenlegi helyzetével, mint a fiatalabb 18-35 év közöttiek.”

32. ábra Korosztályos felmérés,

(Forrás: Saját szerkesztés 2024)

A vizsgálatkor a kérdőív 12. kérdés adatai vettem figyelembe, a fenti ábra mutatja a 18-30 és a 46-60 év közötti válaszadók kérdésre adott korosztályonként összes válaszainak arányát. Az arányok alapján megállapítható, hogy nincs szignifikáns eltérés a két korosztály között, tehát kijelenthető, hogy a H₂ állítás nem igazolható.

A H₃ „A munkahely fejlesztésekkel azonos arányban szükséges Várpalotán a szálláshelyek számának növelése is.” A kérdőív 18. kérdésére adott válaszok alapján összeállításra került 31. ábra adatai alapján leolvasható, hogy a válaszok alapján nagyobb arányban van szükség munkahely teremtésre (21,71%), mint a szállásférőhely bővítésére (10,04%). Az adatok nem igazolták a hipotézisemet.

5.2 Konklúziók

A vizsgálatban érintett társadalmi csoportok: Várpalota településen működő gazdasági, és civil szervezetek, turisztikai szereplők és egyéb vállalkozások, valamint a Magyar Állam. A Várpalota járás települései élők és önkormányzatai (Berhida, Jásd, Öskü, Ősi, Pétfürdő, Tés, Várpalota); A járás vonatkozásában a település, - területfejlesztés tekintetében lehetőség lenne, a járási települési önkormányzatok infrastruktúra-fejlesztéseinek megvalósítása. Székesfehérvár, Veszprém, Várpalota városok a Közép-dunántúli Régióban találhatóak, a régióban való elhelyezkedésük, stratégiai jelentőséggel is bírhatna. A 8-as számú főút rekonstrukciója (lásd. 17. kérdés a kérdőív, válaszok), lehetőséget jelent Székesfehérvár és Veszprém számára a gyorsabb megközelíthetőségre. A településekre vonatkozó fejlesztések hatásai nem állnak meg csak a 3 város határában, hiszen mind három település egyben saját járásának központja is. A statisztikai, valamint a kérdőívre adott válaszok is alátámasztják, hogy nem csak kizárólagosan Várpalotának van kitettsége a két megyeszékhely vonatkozásában, hanem a centrumok munkaerővel való ellátottságaikat is befolyásolja a településen lakó (ingázó) munkavállalók. A kérdések során rákérdeztem, hogy mennyire vannak megelégedve az üzletek, szolgáltatások vonatkozásában a válaszadók Várpalota vonatkozásában, az eredmények alapján (saját tapasztalat is), a tercier szektor szolgáltatásait a várpalotaiak a két vármegyeszékhelyen veszik igénybe. A fentiekre utal annak ténye is, hogy idén Várpalotán megnyitottak kapuit a „Várpalota Center”, összesen 4700 m² –en 6 üzlet kapott helyet. (lásd melléklet) Az adatok azt is megmutatják, hogy a településen élők hétköznapijait befolyásolja a két vármegye székhely közelsége. Az elmúlt évtizedekben a város, mint ipari centrum jellege hanyatlásnak indult. A fenti helyzeten valamelyest változtathat Várpalota Ipari Parkjában 2022 decemberében elindult, és várhatóan 2026-ra befejezésre kerülő hadiipari komplexum (lásd melléklet), mely 24 milliárd forint keretösszeggel valósul meg.

A beruházásra, valamint a saját kérdőíves eredményeimre tekintettel város vonatkozásában, a helyi vállalkozások strukturális átalakítása, a turisztikai, és a szállásférőhely fejlesztésekre vonatkozóan szükséges lenne egy átfogó, társadalmi egyeztetések keretében lefolytatott vizsgálat elvégzése. Továbbá egy, arra vonatkozó „hagymaszerű” vizsgálat, hogy a település a régióban, a vármegyében, a járásban milyen szerepek kíván betölteni. A 90-es évek végén és a 2000 évek elején bezárt bányák területeit előntötte a karsztvíz, melyre tekintettel a település körül több, a föld alatt összeköttetésben lévő bányató alakult ki, így a település és vonzáskörnyezetében horgászturizmus, míg a Bakony közelsége miatt biciklisek, túrázók célpontja lehet. A szakmai beszélgetésükor a város pénzügyi vezetője elmondta, hogy a hadipari beruházás után a várható, hogy a helyi iparüzési adó 36 ezer forintról akár 100 ezer forintra is nőhet. A helyzetet kissé árnyalja, az az elképzelés, hogy az IPA bevételek egy részét, a kormányzat el kívánja vonni és a járási települések között szét kívánja osztani.

A vizsgálat során összességében megállapítható, hogy Várpalota gazdasági helyzetét az elmúlt 30 évben befolyásolta a rendszerváltást követő gazdasági strukturális átalakítás, valamint a két település Székesfehérvár és Veszprémhez való távolsága. A településen működő gazdasági társaságok többsége a két városban elhelyezkedő vállalkozások beszállítói lettek, a munkavállalók ingáznak a gazdasági centrumok, és a lakóhelyük között. Továbbá az, hogy az állam segítségével nélkül a város önkormányzata nem tudta vonzóvá tenni a települést külső ipari beruházások megindítására. A város lakóinak, vállalkozásoknak egyik kitörési pontja jelenthet a védelmi beruházás, amennyiben a figyelmet fordítják arra, hogy a helyi gazdasági szereplők is bevonásra kerüljenek. A másik ilyen pont lehet a város számára, hogy a kiüresedett épületeket (laktanya, bánya épületek) rekonstrukciójával munkásszállók, építésével kiszolgálói lehetnek a két ipari centrumnak. Tekintettel arra, hogy a lakások m² árai (10. ábra) közel 1/3-a Várpalotán, mint a centrumoknak, valamint a településen ideiglenesen lakók is jelentős gazdasági szereplői lehetnek a szolgáltatási szektornak, mint igénybe vevők.

6 ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozatom Magyarország területi fejlődésének átfogó elemzése az elmúlt évtizedek során, különös figyelmet fordítva a rendszerváltás, az Európai Unióhoz való csatlakozás, és az ezek nyomán bekövetkező gazdasági, társadalmi és területi változások hatásaira. A rendszerváltás utáni átalakulások mélyrehatóan befolyásolták az ország térszerkezetét: a korábbi központosított gazdaságirányítás megszűnésével megindult a piacgazdaság felé történő nyitás, a tulajdonosi szerkezet és a gazdaság szerkezeti átalakulása. Az újjáépülő gazdasági rendszer és a gyors privatizáció nyomán Magyarország regionális fejlettsége nagyban eltérően alakult, melynek eredményeként Budapest és a nyugati régiók felgyorsult fejlődését éles területi különbségek kísérték. A főváros gazdasági dominanciája és a nyugat-dunántúli régió dinamikus növekedése élesen szemben áll a keleti és déli régiók stagnáló vagy visszafejlődő állapotával, melyet az ipari központok hanyatlása, a munkanélküliség növekedése és a lakosság elvándorlása is felerősített. Az Európai Unióhoz való csatlakozás 2004-ben új dimenziót adott a magyar területfejlesztésnek. Az EU kohéziós politikája, a strukturális alapok és a különböző operatív programok jelentős forrásokat biztosítottak a regionális különbségek mérséklésére, valamint az infrastrukturális és gazdasági fejlesztések megvalósítására. Az alapokból finanszírozott projektek keretében közlekedési infrastruktúra (pl. autópályák, vasúthálózat), ipari parkok, valamint turisztikai és városi fejlesztések valósultak meg, amelyek célja a helyi gazdaság versenyképességének javítása és a munkanélküliség csökkentése volt. Az uniós támogatások eredményeként az egyes vidéki térségekben, különösen a fejletlenebb észak-alföldi és dél-dunántúli régiókban olyan fejlesztések indultak, amelyek lehetőséget biztosítottak az elmaradottabb régiók számára a felzárkózásra és az életminőség javítására. Kiemelt figyelmet fordítottam Veszprém vármegyére, amelynek gazdasági szerkezete a rendszerváltás után jelentős átalakuláson ment keresztül. Az ipari területek helyén a turizmus vált a gazdasági növekedés motorjává, amit a Balaton-felvidék idegenforgalmi vonzereje és az infrastruktúra fejlesztése is támogatott. Ezzel párhuzamosan bemutattam, hogy Fejér vármegyében a rendszerváltás óta az ipar, különösen az autóipari és elektronikai szektor bővülése dominál, amelyet a külföldi tőke beáramlása és a jelentős infrastrukturális beruházások is ösztönöztek.

A kutatásom rámutat arra, hogy bár az EU-s alapokból érkező támogatások jelentősen hozzájárultak Magyarország területi fejlődéséhez, a regionális különbségek még mindig kihívást jelentenek, jelentettek. A vidék fejlesztése, az ipar modernizációja és a munkahelyteremtés továbbra is kiemelt területek, melyek folyamatos befektetéseket és hosszú távú tervezést igényelnek. A jövőbeni területfejlesztési stratégia célja az lehet, hogy a kevésbé

fejlett régiók gazdasági és társadalmi integrációját erősítse, ezzel is elősegítve az országon belüli kohéziót és fenntartható fejlődést. Dolgozatomban bemutattam saját kutatásom (kérdőív), amely Várpalota és Székesfehérvár, Veszprém városok viszonyrendszereivel foglalkozott, az adatokat elemeztem és konzekvenciákat vontam le. Szakmai beszélgetéseket folytattam a város pénzügyi vezetőjével, valamint helyszíni bejárásom során több fényképet készítettem. (lásd melléklet)

7 Irodalomjegyzék

1. Baráth G. - Molnár B. - Szépvölgyi Á. (2001). Területi egyenlőtlenségek a Közép-Dunántúlon. *Tér és Társadalom*, 15 (1), 111-129. (Baráth et. al 2001)
2. Becker S.o. et al. (2018): Effects of EU Regional Policy: 1989-2013, *Regional Science and Urban Economics*, Volume 69, March 2018, Pages 143-152 (Becker et al., 2018)
3. Bede (2007) *Területfejlesztés - oktatási segédlet PTE PMMK Urbanisztika Tanszék* (Bede 2007)
4. Enyedi Gy. (1994) *Területfejlesztés, regionális átalakulás a poszt szocialista Magyarországon Társadalmi Szemle II. évfolyam 8-9 sz. pp. 133-139* (Enyedi 1994)
5. Enyedi Gy. (1996): *Társadalmi-gazdasági átalakulás és regionális egyenlőtlenségek*, MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs, 1996. (Enyedi 1996)
6. Enyedi Gy. (2000) *Globalizáció és a magyar területi fejlődés*, *Tér és Társadalom* XIV. évf. 1. sz. pp. 1-10. (Enyedi 2000)
7. Finta I. (2009): *Az Európai Unió és a területfejlesztés Magyarországon*, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2009. (Finta 2009)
8. Finta I. (2015). *Az integrált terület-és vidékfejlesztés eszközei és korlátai Magyarországon. Tér és társadalom*, 29 (1), 132-148. (Finta 2015)
9. Finta, I. (2022). *A vidékfejlesztés megítélése az európai és a magyar fejlesztéspolitikában.*
10. Hajdú, S., Kondor, Z., Kondrik, K., Miklós-Molnár, M., Nyikos, G., & Sódar, G. (2017). *Kohéziós Politika 2014–2020.* (Hajdú et al. 2017)
11. Kengyel Á. (1998) *Regionális támogatások és a kohézió korlátai az Európai Unióban. Közgazdasági Szemle 5. szám* (Kengyel 1998)
12. Kovács, D. (2022). *A modern városközpontok rehabilitációja Magyarországon és a kelet-közép-európai régióban Veszprém példájának tükrében* (Doctoral dissertation, Budapest University of Technology and Economics (Hungary)). (Kovács 2022)
- 13 Kovács, J. (2020). *Fejér megye ipari fejlődése és az Ipar 4.0 program hatásai. *Gazdasági Szemle**, 54(3), 45-60. (Kovács 2020)
14. Kőszegfalvi, G. (2010). *Településrendszerünk strukturális változásának tendenciái. Területi Statisztika*, 50 (3), 268-278. (Kőszegfalvi 2010)
15. Kukely Gy. (2008) *A gazdaságfejlesztési célú állami és európai uniós ts 2008_02_01* (Kukely 2008)
16. Kukely Gy. - Zábrádi Zs. (2004). *Az ipar szerepe vidéki nagyvárosaink rendszerváltozás utáni fejlődésében.* (Kukely-Zábrádi 2004)

17. Lengyel I. (2000): A regionális versenyképességről. *Közgazdasági Szemle*, 47. (2000), 12. 962–987 (Lengyel 2000)
18. Lengyel I., Varga A (2018). Spatial limits of Hungarian economic growth - situation and key dilemmas. *Közgazdasági Szemle*, Vol. LXV. (2018.05.): 2018. pp. 499-524. (Lengyel-Varga, 2018)
19. Lipták, K. (2014): The necessity of the regional employment policy, *Studia Mundi - Economica* Vol. 1. No. 1.(2014), 10.18531/Studia. Mundi.2014.01.01.52-60, pp. 52-60. (Lipták, 2014)
20. Lóránd, B. (2009). A fejlesztéspolitika sikerességét elősegítő tényezők és a kohéziós országok tapasztalatai Magyarország számára. *Tér és társadalom*, 23 (2), 213-224. (Lóránd 2009)
21. Lux G. (2003) "Az ipar szerkezetváltása és annak regionális hatásai Magyarországon", *Földrajzi Értesítő*, 52(3-4), pp. 297-315. (Lux 2003)
22. Nagy, A. (2021). A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa projekt hatása a turizmusra (Nagy 2021)
23. Nagy, H.-Káposzta, J. (2010): Social and regional aspects of the structural and Cohesion Funds in the new EU member states between 2007-2013. In: Peter Bielik (szerk.): *Economics, Social Policy and Citizenship in the European Union –Evidence of V4 Countries and Perspectives for Ukraine*. 258 p. Nitra: Slovak University of Agriculture, Faculty of European Studies and Regional Development, 2010. pp. 148-167. ISBN: 978-80-552-0448-2 (Nagy-Káposzta, 2010)
24. Nagy, S. G. (2010). A kohéziós politika hatékonysága. *Köz-gazdaság-Review of Economic Theory and Policy*, 5(4), 117-135.(Nagy 2010)
25. Nagy Z. (2011). A megyeszékhelyek pozícióinak változása Magyarországon a rendszerváltás után. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 8(01), 54-60. (Nagy 2011)
26. Nemes Nagy J. (2004): *Regionális fejlesztési elméletek és magyarországi alkalmazásuk*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. (Nemes 2004)
27. OTK 2013 Országos Területfejlesztési Koncepció. Országos Területfejlesztési Hivatal., Budapest. (OTK 2013)
28. Rechnitzer J. (1998): *Területi folyamatok és regionális politikák Magyarországon*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 1998. (Rechnitzer 1998)
29. Rechnitzer J. (2007) "Magyarország területi szerkezete és folyamatai a XXI. század elején", *Magyar Tudomány*, 168(9), pp. 1102-1114. (Rechnitzer 2007)
30. Rechnitzer J. 2019. GONDOLATOK, VÉLEMÉNYEK MAGYAR TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROGRAMOKRÓL/THOUGHTS AND OPINIONS ON HUNGARIAN SETTLEMENT DEVELOPMENT PROGRAMMES. (Rechnitzer 2019)

31. Sternberg R. (2010): Innovation Networks and Regional Development—Evidence from the European Regional Innovation Survey (ERIS): Theoretical Concepts, Methodological Approach, Empirical Basis and Introduction to the Theme Issue, European Planning Issues, Volume 8, 2000., Issue 4., pp. 389-407. (Sternberg 2010)
32. Süli-Zakar I. (2003). Magyarország EU integrációjának területfejlesztési követelményei. Debreceni Szemle, 11, 592-612. (Süli-Zakar 2003)
33. Szilvia, T. Várpalota település története, kialakulása a helytörténeti szakirodalom alapján. (Tamás Sz.)
34. Szennay, Á. (2018). Az önkormányzatok fenntarthatósági elemzése. Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok-Gazdálkodás-és Szervezéstudományi folyóirat, (2), 69-81.(Szennay 2018)
35. Szörényiné Kukorelli I. (2010): Vidékfejlesztés és területi egyenlőtlenségek, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2010.(Szörényiné Kukorelli 2010)
36. Tóth, B. (2018). Az Európai Unió strukturális alapjai és Magyarország területfejlesztési politikája. *Közgazdasági Fórum*, 65(4), 22-38 (Tóth 2018)
37. Tóth G. - Tímár J. (2005) "Területi egyenlőtlenségek és regionális politikák Magyarországon a rendszerváltás után", Közgazdasági Szemle, 52(7-8), pp. 647-664 (Tóth - Tímár 2005)
38. Ványi É. - Dúró J. - Várnagy R. 2020): HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS ÖSSZEHASONLÍTÓ PERSPEKTÍVÁBAN: SZÉKESFEHÉRVÁR—VESZPRÉM—TATABÁNYA. Pro Publico Bono—Public Administration, 8(2), 194-219. (Ványi et al., 2020)

Internetes források

39. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/93/gazdasagi-tarsadalmi-es-teruleti-kohezio> (Internet 1) Letöltés dátuma: 2024.06.13.
40. A gyorsforgalmi úthálózat tervezési és megvalósítási kérdései a környezetvédelem és a közösségi részvétel szempontjából - PDF Free Download (docplayer.hu) (Internet 2) Letöltés dátuma: 2024.04.12.
41. <https://utugyilapok.hu/cikkek/autopalya-halozat-fejlesztési-tervek-magyarorszag> / (Internet 3) Letöltés dátuma: 2024.07.06.
42. https://archive.palyazat.gov.hu/i_nemzeti_fejlesztési_terv (Internet 4) Letöltés dátuma: 2024.03.22.
43. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/96/kohezios-alap> (Internet 5) Letöltés dátuma: 2024.05.30.
44. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0300024.KOR&txtreferer=A0400015.TNM> (Internet 6) Letöltés dátuma: 2024.05.30.
45. <https://jogkodex.hu/doc/1602603> (Internet 7) Letöltés dátuma: 2024.05.30.

46. Kohéziós politika az Európa 2020 stratégia megvalósítása érdekében (2014-2020) | EUR-Lex (europa.eu) (Internet 8) Letöltés dátuma: 2024.05.30.
47. Európa 2020: az Európai Unió növekedési és foglalkoztatási stratégiája | EUR-Lex (europa.eu) eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0639 (Internet 9) Letöltés dátuma: 2024.05.30.
48. C_2016202HU.01012701.xml (europa.eu) (Internet 10) Letöltés dátuma: 2024.05.30.
49. Inforegio - Kohéziós politika 2021–2027 – költségvetés röviden (europa.eu) (Internet 11) Letöltés dátuma: 2024.05.30.
50. Kohéziós Alap | Ismertető az Európai Unióról | Európai Parlament (europa.eu) (Internet 12) Letöltés dátuma: 2024.06.02
51. Az Európai Bizottság által elfogadott operatív programok (2014-20) | Széchenyi Terv Plusz (gov.hu) (Internet 13) Letöltés dátuma: 2024.06.02
52. Európai helyreállítási terv - Consilium (europa.eu) (Internet 14) Letöltés dátuma: 2024.06.02
53. Az EU hosszú távú költségvetése - Consilium (europa.eu) (Internet 15) Letöltés dátuma: 2024. 07.08.
54. Az EU költségvetése Magyarországon - Európai Bizottság (europa.eu) (Internet 16) Letöltés dátuma: 2024. 07.08.
55. Európai Területi Társulás (kormany.hu)(Internet 17.) Letöltés dátuma: 2024. 07.08.
56. <https://archivum.nif.hu/2018/03/atadtak-a-varpalota-elkerulo-utat/> (NIF) (Internet 18.) Letöltés dátuma: 2024.07.08.

Egyéb források

1. A Kormány középtávú (2007-2013) tudomány-, technológia és innováció-politikai (TTI) stratégiája (Budapest, 2007. március) (Középtávú Fejlesztési Stratégia 2007–2013)
2. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) 2014-2020 dokumentumai.
3. Európai Unió Kohéziós Politika és Strukturális Alapok hivatalos dokumentumai.
4. Fejér Megyei Önkormányzat és Székesfehérvár városának fejlesztési tervei és jelentései.
5. Kohéziós politika 2014-2020 az EU belső fejlesztéspolitikája a jelen programozási időszakban
6. Központi Statisztikai Hivatal (KSH) területi és gazdasági jelentései.
7. Területfejlesztési Operatív Program (TOP) 2014-2020 dokumentumai.
8. Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa hivatalos honlapja.

8 Ábrajegyzék

1. ábra Magyarország régiói,	10
2. ábra: Az Európai Unió támogatási forrásai 2007-2013,	11
3. ábra A lakónépesség változása,	23
4. ábra A lakónépesség korosztály szerinti változása,	24
5. ábra Migrációs ráta,	24
6. ábra A nyilvántartott álláskeresők száma,	25
7. ábra Közfoglalkoztatottak száma,	26
8. ábra Regisztrált gazdasági szervezetek,	26
9. ábra Lakásállomány,	27
10. ábra Lakások átlagos m ² árai,	27
11. ábra Ivóvíz-hálózatba bekapcsolt lakások,	28
12. ábra Háziorvosi körzetekre jutó lakosok száma,	28
13. ábra Szociális étkezésben részesülők,	29
14. ábra Nappalis általános iskolai tanulók,	30
15. ábra Szünidei étkezésben részesülők	30
16. ábra Iparterületi infrastruktúra kialakítása támogatások	31
17. ábra Települési környezet fejlesztése támogatások,	32
18. ábra Turizmus támogatások,	32
19. ábra Önkormányzatok összes költségvetési bevétele,	33
20. ábra Önkormányzatok összes költségvetési kiadásai,	33
21. ábra Iparűzési adó bevételek,	34
22. ábra Idegenforgalmi adó bevételek,	35
23. ábra Települések kapcsolata,	38
24. ábra Települések kapcsolata,	39
25. ábra Települések kapcsolata,	39

26. ábra Települések kapcsolata,	40
27. ábra Települések kapcsolata,	40
28. ábra Települések kapcsolata,	41
29. ábra Települések kapcsolata,	41
30. ábra Háztartások költségei,.....	42
31. ábra Fejlesztendő területek	43
32. ábra Korosztályos felmérés,	45

Mellékletek

Kérdőív kérdései

1. Az Ön neme: (Egy válasz adható!)

Férfi
Nő
nem kívánok válaszolni

2. Az Ön életkora: (Egy válasz adható!)

18-30 év
31-45 év
46-60 év
60 év feletti

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége: (Egy válasz adható!)

Nyolc általános iskolai osztály alatti
Nyolc általános iskola
Szakmunkásképző, szakiskola
Érettségi
Felsőfokú szakképesítés, technikai végzettség
Diploma

4. Az Ön foglalkozása: (Egy válasz adható!)

alkalmazott
közalkalmazott, köztisztviselő, kormánytisztviselő
vállalkozó
civil szervezetben foglalkoztatott
nyugdíjas
háztartásbeli/ GYES, GYED
álláskereső
tanuló, hallgató

5. Mely településen dolgozik? (Egy válasz adható)

(saját válasz)

6. Mióta él a településen? (Egy válasz adható!)

0-5 év
5-15 év
több, mint 5 év
őslakós

7. Hogyan kötődik Várpalota településhez? (jelölje a legfontosabbakat!)

A településen született
A településre betelepül
A településen élek
A településen élnek rokonaim. (szülők, nagyszülők, gyerekek)
A településen folytattam/folytatom iskolai tanulmányaimat
A települése járok nyaralni/ pihenni
A településen végzem/ végeztem közösségi tevékenységet. (néptánc, kórus, zenekar, tánc, civil tevékenység)

8. Hogyan értékelné Várpalota és Veszprém városok kapcsolatát?

Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 "Nagyon rossz", az 5 "Nagyon jó"

	1.	2.	3.	4.	5.
Oktatás					
Sport					
Szórakozás					
Kulturális programok					

9. Veszprém városa milyen hatással van Várpalota településre?
Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 "Nagyon rossz", az 5 "Nagyon jó"

	1.	2.	3.	4.	5.
Közhivatali ügyintézés					
Munkahely					
Ingatlan árak					

10. Hogyan értékelné Várpalota és Székesfehérvár városok kapcsolatát?
Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 "Nagyon rossz", az 5 "Nagyon jó"

	1.	2.	3.	4.	5.
Oktatás					
Sport					
Szórakozás					
Kulturális programok					

11. Székesfehérvár városa milyen hatással van Várpalota településre?
(Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 "Nagyon rossz", az 5 "Nagyon jó")

	1.	2.	3.	4.	5.
Közhivatali ügyintézés					
Munkahely					
Ingatlan árak					

12. Értékelje, mennyire elégedett a jelenlegi helyzettel Várpalota településen, az alábbi területeken! Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán

	1.	2.	3.	4.	5.
Egészségügyi ellátás					
Szociális ellátás					
Oktatás					
Sport					
Szórakozás					

	1.	2.	3.	4.	5.
Kulturális programok					
Közhivatali ügyintézés					
Üzletek, szolgáltatások száma és színvonala					
Helyi közbiztonság					
Víz					
Villany					
Csatorna					
Gáz					
Telefon					
Kábel TV					
Internet					
Utak, járdák állapota					
Köztisztaság					
Közúti tömegközlekedés					
Közvilágítás					
Csapadékvíz elvezetés					
Közterületek állapota					
Kommunális hulladék elszállítása					

13. Milyen hagyományokat ápolnak a településen? (Több válasz is adható.)

népművészet
néphagyományok, népszokások
helyi termékek készítése
szőlészet, borászati tevékenység
egyéb: _____

14. Részt vesz-e valamilyen civil szervezet munkájában? (Egy válasz adható)

igen
nem

15. Kérem, értékelje, hogy havonként körülbelül mennyit költenek az Önök háztartásában a következőkre? Értékelje 1-től 4-ig terjedő skálán, 1 amire a legtöbbet költi és 4 amire a legkevesebbet költi.

	1.	2.	3.	4.
Élelmiszer, vegyi árú				
Ruházat, tartós cikkek				
Rezsi költségek				
Megtakarítás				

16. Honnan szerez információt a településen történekről? (Több válasz adható!)

helyi TV
honlap
helyi lap
hirdetőtábla
családtagoktól, ismerősektől, barátoktól

17. Mit tekint a legfontosabb megvalósult fejlesztésnek az elmúlt évekből a településen?

	Könyvtár fejlesztés	Közterület rendbetétele	Játszóterek felújítása	Thury-vár felújítása	Települést elkerülő út megépítése
Válasz					

18. Mit tekint a legfontosabb fejlesztési feladatnak a következő 5 évben a településen?
(Több válasz is adható!)

Infrastruktúra (pl. internet, szennyvíz, utak, vízelvezető árokrendszer)
Mezőgazdaság
Ipar
Kereskedelem
Szolgáltatások
Szállásférőhely bővítése és turisztikai attrakció növelése
Kultúra, hagyományok ápolása
Marketing, reklám
Közüntézmények
Munkahelyek

Szakmai beszélgetés

Interjú kérdéssor 2000 fő népesség feletti település

Alapadatok:

- település neve: **Várpalota város**
- település népessége: 19.722 fő
- interjúalany neve: Pecánkáné Szőke Judit
- interjúalany foglalkozása: pénzügyi csoportvezető
- interjúalany életkora: *(pontos életkor, születési dátum vagy valamely kategória megjelölése: 20 év alatti, 20-29 közötti, 30-39 év közötti, 40-49 év közötti, 50-59 év közötti, 60-69 év közötti, 70 év és feletti)*
- interjúalany kötődése a településhez: *(pl: településen élő magánszemély; településen élő és tevékenykedő vállalkozó; X településen élő, de a vizsgált településen dolgozó személy; településen élő nyugdíjas; stb Településen dolgozó, bejáró magánszemély. Kérem minél pontosabban írja körül!)*
- mióta él a településen/mióta ismeri a települést: *pl. 10 éve költözött oda; születése óta ott él, 3 éve költözött el stb.*
- interjú formája, helye: *(személyes megkérdezés/telefonon történő interjú a településen/más településen/máshol stb)*
- interjú időpontja: év, hó, nap

Kérdéscsoportok:

1. A városok helyi funkciókat látnak el a saját, városi lakosságuk számára, központi funkciókkal nem csak a saját lakosságát, a környező települések népességét is ellátja.
 - Kérem válaszolja meg, Ön szerint a település: (a választ húzza alá)
 - a) Központi település, Centrum település: (A város központi funkciói stabilak, nagy számúak. A város nappali népessége jóval meghaladja az éjszakai népesség számát.)
 - b) Bolygóváros: (Az agglomerációhoz tartozó kisvárosok szerepköröket vesznek át a központtól. Munkalehetőséget nyújtanak az alvótelepülések lakóinak, tehermentesítik a centrumot.)
 - c) Alvótelepülések: (a centrum, központi települések közelében alakulnak ki, amelyek a lakófunkciót töltik be. Népességük jellemzően a településhalmaz központjába jár dolgozni, ingázik)
 - **Van-e, vannak-e Várpalota városnak település kapcsolatai más településekkel?** (körmeyő településekkel való kapcsolata, alá/fölé rendeltségi vagy mellérendeltségi viszonyok, kapcsolódási pontok, testvérvárosok, stb, választ kérem a szövegdobozba írja le)

Várpalota városnak kistérségi szinten vannak kapcsolatai a környező településekkel. A Várpalotai Kistérség Többcélú Társulását 2005.01.28-án alapították Berhida, Jásd, Ősi, Öskü, Pétfürdő, Tés, Várpalota települések önkormányzatai.

Várpalota Kistérség Többcélú Társulása keretében a 2024. évben ellátni kívánt kötelező feladatok a következők:

Szociális és gyermekjóléti alapellátás

Makro térségi feladatként a Térségi Népjóléti Gondozási Központban (a továbbiakban: TNGK) jelentkező feladatok:

Térségi szintű feladatok, egyeztetések, szakmai fórumok, egyéb szervezések – a Társulási Tanács hatáskörében.

Mikro térségi feladatként a TNGK-ban jelentkező feladatok:

- Család-és Gyermekjóléti Szolgáltatás: Várpalota, Ősi, Öskü, Tés, Jásd (lakosságszám alapján igényelhető hozzá állami támogatás)
- Házi segítségnyújtás: Várpalota, Ősi, Öskü, Tés, Jásd (ellátotti létszám alapján igényelhető hozzá állami támogatás)
- Fogvatékosok nappali ellátása: Várpalota, Berhida, Pétfürdő (ellátotti létszám alapján igényelhető hozzá állami támogatás)

Berhida: a Berhidai Szociális és Gyermekjóléti Társulás keretében az alábbi ellátási formák működnek: házi segítségnyújtás, étkeztetés, család- és gyermekjóléti szolgáltatás, idősek klubja nappali intézményi ellátás.

Vilonya település a Berhidai Szociális és Gyermekjóléti Társulás keretében házi segítségnyújtás, étkeztetés, család- és gyermekjóléti szolgáltatás biztosítását veszi igénybe.

Pétfürdő: társulási feladat-ellátásban: idősek klubja nappali intézményi ellátását működteti.

Egészségügyi alapellátás:

Védőnői szolgálat az iskola egészségügyi feladatokat látja el 3 védőnő közreműködésével a Térségi Népjóléti Központ keretein belül.

A központi háziorvosi ügyeleti feladat ellátását 2023. szeptemberétől az állam látja el az Országos Mentőszolgálat segítségével.

Belső ellenőrzés: a feladat térségi szintű ellátása 2 fő vállalkozó megbízásával történik.

Várpalota testvér városi kapcsolatokat alakított ki az alábbi településekkel

Petrozsény Románia

Wolfsberg -Ausztria

Nysa -Lengyelország

Grottazzolina, Sant'Elpidio a Mare -Olaszország

2. A tervezés, gazdálkodás és beszámolás alapvető szabályai, az államháztartás bevételei és kiadásai.

Az államháztartásban a tervezést, a gazdálkodást és a beszámolást középtávú tervezés és ezen alapuló éves költségvetés alapján kell folytatni. **Igen** / Nem (amennyiben nem igaz a fenti állítás kérem indokolja meg) *2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról 4.§ 1. bek. szerint*

•

- A költségvetés végrehajtásának éve megegyezik a naptári évvel. **Igen** / Nem (amennyiben nem igaz a fenti állítás kérem indokolja meg) *2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról 4.§ 1. bek. szerint*

- A tervezés során nem kell biztosítani a tervezett bevételek közgazdasági megalapozottságát, és azt, hogy csak annyi kiadás kerüljön megtervezésre, amennyi a közfeladatok ellátásához indokoltan szükséges. **Igen** / **Nem** (amennyiben nem igaz a fenti állítás kérem indokolja meg)

2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról 4.§ 2. bek. szerint A tervezés során biztosítani kell a tervezett bevételek közgazdasági megalapozottságát, és azt, hogy csak annyi kiadás kerüljön megtervezésre, amennyi a közfeladatok ellátásához indokoltan szükséges.

- A gazdálkodás során biztosítani kell a bevételek és kiadások tervezés során meghatározott célhoz kötött felhasználását. **Igen** / Nem (amennyiben nem igaz a fenti állítás kérem indokolja meg)
- *2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról 4.§ 3. bek. szerint*

- A költségvetési évben teljesülő költségvetési bevételek előirányzott összegét és költségvetési kiadások előirányzott összegét az államháztartás központi alrendszere esetében a központi költségvetésről szóló törvény, az államháztartás önkormányzati alrendszere esetében a költségvetési rendelet, határozat állapítja meg. **Igen** / Nem (amennyiben nem igaz a fenti állítás kérem indokolja meg)

3. Települési önkormányzatok költségvetés készítése.

- Közgazdasági jellegük szerint működési és felhalmozási bevételekre és kiadásokra, ezen belül kiemelt előirányzatokra oszthatók, kérem a lent felsorolt működése bevételek esetében jelölje meg a település költségvetése tekintetében a **bevételi tételeket** és **a város 2024-es költségvetésében a hozzá rendelt összeget ezer forintba vetítetten.** (legfontosabb 5)

Működési célú támogatások államháztartáson belülről: (amelyek az államháztartáson belülről működési célból kapott támogatásokból és más ellenérték nélküli bevételekből származnak)

• Helyi önkormányzatok műk.ált. támogat.	449.969 e Ft
• Önkorm. egyes köznevelési felad.támog.	701.995 e Ft
• Önkorm. szociál. és gyermekjóléti felad. támogat.	545.161 e Ft
• Telep.önkorm. gyermekékt.felad.támog.	263.854 e Ft
• Önkorm. kulturális felad.támog.	51.251 e Ft

közhatalmi bevételek (amelyek az adókból, illetékekből, járulékokból, hozzájárulásokból, bírságokból, díjakból és más fizetési kötelezettségekből származnak)

- építményadó (vagyon típusú) 273.123 e Ft
- telekadó (vagyon típusú) 44.046 e Ft
- HIPA (forgalmi típusú) 803.551 e Ft
- talajterhelési díj 522 e Ft
- adópótlék, adóbírság 6.164 e Ft

a működési bevételek, (amelyek a készletek és szolgáltatások értékesítésekor kapott ellenértékből, a tulajdonosi bevételekből, a kapott kamatokból és más hasonló, a működés során keletkező bevételekből származnak)

- fűtőmű vagyonkezelési díj 16.463 e Ft (tulajdonosi bevétel)
- parkolóhelyek bérbeadása 14.173 e Ft (szolgáltatási bevétel)
- közvetített szolg. ÁH-n kívülre 14.552 e Ft
- közvetített szolg. ÁH-n belülre 361 e Ft
- bérlemények, bérletadások bevétele 210.108 e Ft (tulajdonosi bevétel)
- kiszámlázott ÁFA 21.931 e Ft
- ellátási díjak bevétele 119.481 e Ft
- egyéb bevételek 600 e Ft

a működési célú átvett pénzeszközök, (amelyek az államháztartáson kívülről működési célból kapott támogatásokból és más ellenérték nélküli bevételekből származnak.)

-
-
-
-
-

- Kérem a lent felsorolt felhalmozási bevételek esetében jelölje meg a település költségvetése tekintetében a **felhalmozási tételeket** és a város 2024-es költségvetésében a hozzá rendelt összeget ezer forintba vetítetten. (legfontosabb 5)

a felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről, (amelyek az államháztartáson belülről felhalmozási célból kapott támogatásokból és más ellenérték nélküli bevételekből származnak)

- 1257/2023 (VI.28.) Korm. hat. szerinti támogatás (védelmi ipari beruházás) 4.666.919 e Ft

-
-
-

a felhalmozási bevételek, (amelyek az immateriális javak, tárgyi eszközök értékesítésekor kapott ellenértékből, valamint a részesedések értékesítésekor, megszűnésekor kapott bevételekből származnak)

- ingatlanok értékesítése 584.165 e Ft (Ipari park területén telek értékesítés 384.165 e Ft, belterületi ingatlan értékesítése 200.000 e Ft értékben)

a felhalmozási célú átvett pénzeszközök, (amelyek az államháztartáson kívülről felhalmozási célból kapott támogatásokból és más ellenérték nélküli bevételekből származnak.)

- 0
-
-
-
-

- Kérem a lent felsorolt működési kiadások esetében jelölje meg a település költségvetése tekintetében a **működési tételeket** és a **város 2024-es költségvetésében a hozzá rendelt összeget ezer forintra vetítetten.** (legfontosabb 5, a személyi juttatások; a munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó; az ellátottak pénzbeli juttatásai tekintetében elég csak a teljes költség)

személyi juttatások:

- 1.555.011 e Ft

A

a munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó:

- 257.985 e Ft

dologi kiadások, (amelyek a készletek és szolgáltatások vásárlása, más befizetési kötelezettségek teljesítése, kamatfizetés és más, a működés során keletkező kiadások teljesítéséből származnak)

• erdőgazdálkodás kiadásai	5.400 e Ft
• földmnedrű árkok, rácsos folyókák karbantartása	35.000 e Ft
• gyepmesteri tevékenység , ebtelep üzemeltetése	23.456 e Ft
• gyermekétkeztetés kiadásai	248.872 e Ft
• e-közmű üzemeltetése	800 e Ft
• hulladékkezelés	5.000 e Ft
• intézmény üzemeltetés kiadásai	50.345 e Ft
• játszótéri eszközök karbantartása	19.000 e Ft
• térfigyelő kamerarendszer működtetése	5.000 e Ft
• környezetvédelmi feladatok	5.000 e Ft
• közmű alaptérkép	800 e Ft
• közutak üzemeltetése	100.501 e Ft
• közvilágítás üzemeltetése	125.918 e Ft
• nemzetközi kapcsolatok	10.000 e Ft
• nyári napközis tábor kiadásai	4.000 e Ft
• digitális térkép továbbfejlesztés	3.500 e Ft
• csapadékvíz elvezetés	21.000 e Ft
• temetők üzemeltetése	20.047 e Ft
• városüzemeltetés kiadásai	121.000 e Ft
• városi ortofotó készítés	1.500 e Ft
• zöldterület-kezelés, parkfenntartás	205.200 e Ft
• önkormányzati intézmények fenntartási kiadásai	415.897 e Ft

az ellátottak pénzbeli juttatásai:

- 25.400 e Ft (adósságkezelési támogatás, ápolási díj, köztemetés, krízis segély, lakásfenntartási támogatás, létfenntartási tám., rendkívüli gyvt., temetési segély, eseti gyógyszer tám., gyermekvállalási támogatás)

egyéb működési célú kiadások, (amelyek a nemzetközi kötelezettségek teljesítéséből, az államháztartáson belülről vagy kívülről működési célból adott támogatásokból és más ellenérték nélküli kifizetésekből, valamint a más kiemelt előirányzatban nem szerepeltethető működési jellegű kiadásokból származnak.)

• Bursa ösztöndíj	1.250 e Ft
• Várpalotai Kistérség Többcélú Társulása (szociális feladatok támogat.)	441.023 e Ft
• civil szervezetek támogat.	4.500 e Ft
• Várp. Hírcentrum Np. Kft. támogat.	80.437 e Ft
• Inotai Polgárőrség támogat.	300 e Ft
• kiemelt önk.rendezv.tám.	46.504 e Ft
• középiskolai ösztönd.rend.	5.500 e Ft
• Vöröskereszt Családok Átmen.Otth., Hajléktalan szálló tám.	3.000 e Ft
• Molnár M. Szoc.Szöv. támogat.	5.000 e Ft
• Palotasport Np. Kft támogat.	44.620 e Ft
• Sportszervezetek támogat.	21.500 e Ft
• Thury-Sport Np. Kft. támogat.	26.000 e Ft
• Thury- Vár Np. Kft. támogat.	195.295 e Ft
• Várpalotai Polgárőrség támogat.	500 e Ft
• választókerületi (képviselői) keret	8.000 e Ft
• helyi közösségi közlekedés támogat.	126.219 e Ft
•	

a felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről, (amelyek az államháztartáson belülről felhalmozási célból kapott támogatásokból és más ellenérték nélküli bevételekből származnak)

- 0
-
-
-
-

- Kérem a lent felsorolt felhalmozódási kiadások esetében jelölje meg a település költségvetése tekintetében a **felhalmozódási kiadások tételeit** és a **város 2024-es költségvetésében a hozzá rendelt összeget ezer forintba vetítetten.** (legfontosabb 5)

a beruházások, (amelyek az ingatlanok, tárgyi eszközök és más tartósan használt eszközök megszerzéséből, részesedések megszerzéséhez vagy növeléséhez kapcsolódó kiadások teljesítéséből származnak.)

• közutak felújítása	157.000 e Ft	(saját forrás)
• közvilágosítás korszer. (kandeláberek cseréje)	5.000 e Ft	(saját forrás)
• gyermekétkeztetés (konyhai eszk.besz.)	1.700 e Ft	(saját forrás)
• Intézmény üzemeltetési szerv. utca bútor.	2.867 e Ft	(saját forrás)
• Védelmi Ipari terület kialakítása	4.666.919 e Ft	(Korm.hat.szerinti tám.)
• Bérlemények, bérlakások kiad.	64.000 e Ft	(saját forrás)
• önkorm.intézmények eszköz besz.	23.598 e Ft	(saját forrás)

a felújítások, (amelyek a tartósan használt eszközök felújításának kiadásaiból származnak)

- bérleményekkel kapcs.felúj. 10.000 e Ft
- Zsinagóga felújítása (előző évről áthúzódó számlák kiegy.) 151.573 e Ft
- Bán A. Ált.Isk. elújítása (nyílászáró csere, tető-, hőszigetelés TOP-PLUSZ-2.1.1 383.973e Ft
- Szociális Infrastruktúra (Bóbitaház felújítása) TOP_PLUSZ-3.3.2- 199.930 e Ft
- Közutak (Árpád utca felújítása) TOP_PLUSZ-1.2.3-21 699.606 e Ft
- Szivárvány Óvoda felújítás 40.000 e Ft
- Thury-Vár turisztikai fejlesztése TOP_PLUSZ-1.1.3 249.989 e Ft
- városüzemeltetés fejl. kiad. 30.000 e Ft

az egyéb felhalmozási célú kiadások, (amelyek az államháztartáson belülről vagy kívülről felhalmozási célból adott támogatásokból és más ellenérték nélküli kifizetésekből származnak.

- Inotai társasházak felújításához l.j. 24.000 e Ft
- fiatal házaspárok támogatása(lakás vás., ház építés) 6.000 e Ft
- Palotasport Kft Sportcsarnok villamos főkapcsoló szekr.csere 19.000 e Ft

Interjúalany elérhetősége: telefonszám 30/418-7772, e-mail cím:pecankane.szoke.judit@arpalota.hu
(a lekérdezésnek nem része, a tényleges lekérdezés visszaigazolására szolgál)

Saját felvételek terepszemlék alkalmával

INOTAL Alumínium- és Salakfeldolgozó Zrt. személyzeti bejárat,
Várpalota (Inota) 2024.05.17.

RHEINMETALL Hungary Zrt iroda épülete, Várpalota (Inota) 2024.09.02.

Hőerőmű kürtői, Várpalota (Inota), 2024.06.15.

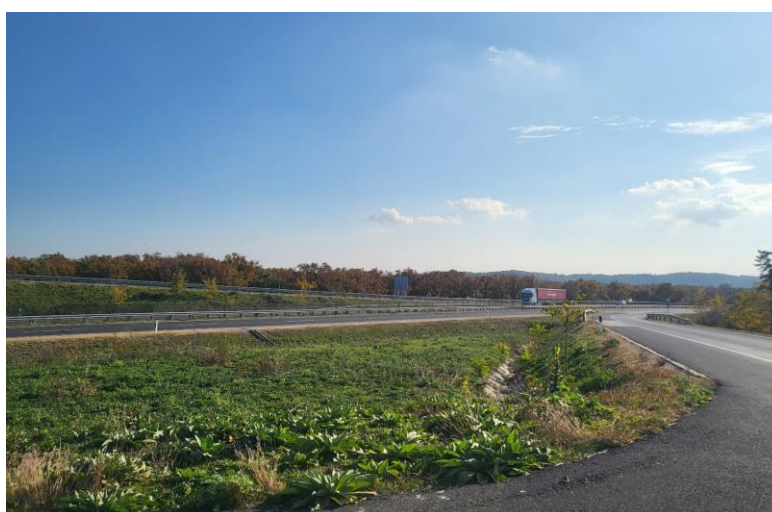
Krúdy Gyula Városi Könyvtár (Várpalota), 2024. április

Thury Vár, Várpalota 2024.04.12.

8. számú főút, Várpalota elkerülő szakasza, 2024.06.22.

8. számú főút, Várpalota elkerülő szakasza, 2024.06.22.

Várpalota bevásárló centrum, Várpalota 2024.09.23.

Várpalota bevásárló centrum, Várpalota 2024.09.23.

Nyilatkozatok

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Deák István
A Hallgató Neptun kódja: ZZQ8Y3
A dolgozat címe: Vármegyék tengelyén: Várpalota városának fejlesztési vizsgálata
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

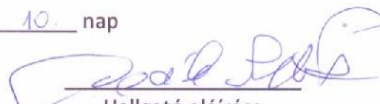
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest 2024 év november hó 10 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

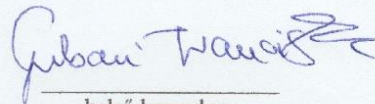
NYILATKOZAT

Deák István (hallgató Neptun azonosítója: ZZQ8Y3) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Gödöllő, 2024. november 8.

belső konzulens
Gubacsi Franciska
Egyetemi tanársegéd
MATE-VFGI-VTT

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.